

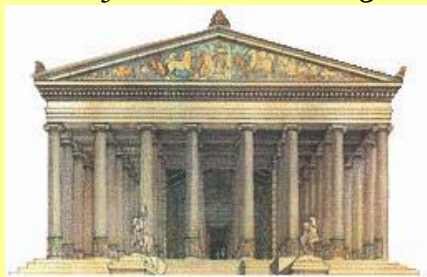
Echt Antwerps

FORUM – פּוֹרָם

van de joden van Antwerpen

“twee joden, drie meningen”

Nr. 49
18 maart 2004

Plein in Rome, tussen het Capitool en de Palatijnheuvel, waar burgers samenkwamen om publieke zaken te bespreken en recht te doen.

בס"ד

כח לשמור על קדושת הגליון

E-post-weekblad van de v.z.w. GOEDKOSTER

Lid van de Unie van de Uitgevers van de Periodieke Pers – Union des Editeurs de la Presse Périodique (U.P.P.)

Henri Rosenberg
Hoofdredacteur

מיין דעת יחיד Mijn Daas Jochid¹

1. De Indische gemeenschap in Antwerpen moet voorbeeld geven
2. Superboetes: dura lex, sed lex
3. Joods Antwerpen verpaupert. [verv.]
4. “Koopjes”, Hatzole en Keren Hayessod kennen alleen Engels [verv.]

¹ = Eenmansopinie.

אלהי, נצור לשוני מרע, ושפתי מדבר מרמה,
ולמקללי נפשי תדום, ונפשי כעפר לכל תהיה. פתח
לבי בתורתך, ואחרי מצותיך תרדוף נפשי. וכל
הקמים והחושבים עלי לרעה מהרה הפר עצתם
וקלקל מחשבתם²

1. De Indische gemeenschap in Antwerpen moet voorbeeld geven

In Antwerpen verblijft een vrij grote en vooral bemiddelde **Indische gemeenschap**, die gaandeweg de diamantsector grotendeels aan het overnemen is uit **autochtone joodse handen**.

De competitiviteit van deze **allochtone Indiërs** is vooral het gevolg van de **hongerlonen** die in India betaald worden voor het bewerken van diamanten, maar ook van de **geweldige fortuinen** die diamantairfamilies aldaar hebben opgepot, met het gevolg dat zij uit eigen penningen intrestvrije **kredietfaciliteiten** van 180 dagen en meer kunnen aanbieden aan hun afnemers. Tegen dit soort concurrentie is uiteraard niemand opgewassen, vooral niet Belgische diamantairs die gefinancierd worden door banken.

Deze Indiërs in Antwerpen en overall ter wereld profileren zich als moderne businessmannen en genieten ook van het leven naar moderne maatstaven. Nochtans herbergen ze in hun herkomstland een van de meest **mensonterende en degraderende sociale stratificatie** ter wereld, met name het **hindoeïstische kastensysteem**.

² G-d, behoed mijn tong voor kwaadspreken, mijn lippen voor het spreken van bedrog. Laat mij stil zijn tegenover allen die mij vloeken, laat mij als stof zijn voor wat van dien aard ook. Stel mijn hart open voor uw thora en laat mij er naar streven Uw geboden op te volgen. Verrijdel snel het plan van allen die iets kwaads tegen mij in de zin hebben en vernietig wat ze in gedachten hadden.

Het kastensysteem heeft zich geleidelijk ontwikkeld na de komst van de Indo-ariërs. Die kenden een maatschappelijke ordening op basis van standen. Dat waren in aflopende volgorde van 'reinheid' de *brahmanen* (priesters), *kshatriya's* (krijgers, adel), *vaishya's* (boeren en kooplieden) en *shudra's* (bedienden, landarbeiders). Aan de onderkant van de samenleving stonden buiten dit standensysteem de **paria's**, de **onaanraakbaren**. Grofweg gesproken waren priesters, boeren en kooplieden van Indo-arische afkomst en bedienden, landarbeiders en onaanraakbaren niet.

In de loop der tijd heeft dit standensysteem zich onder invloed van gemengde huwelijken uitgesplitst in een ingewikkeld stelsel van kasten (*jati's*). Kenmerk van dit stelsel is dat de kaste waarin men geboren wordt, iemands leven grotendeels bepaalt: beroep, status, leefregels en gedragscodes, sociaal-religieuze plichten, woonsituatie en huwelijkspartner.

Het hindoeïstische kastensysteem maakt het voorwerp uit van een nauwkeurige gids **De Wetten van Manu**, die ... 2.000 jaar geleden door Brahmaanse priesters werd geredigeerd.

India kent duizenden kasten, maar het is vooral een lokaal stelsel. Een dorp telt twintig, dertig kasten, elk met hun eigen beroep, die gescheiden van elkaar wonen: de hogere kasten aan de ene kant van het dorp, de onaanraakbaren een heel eind verderop, aan de andere kant van het dorp. Misschien wel het meest opvallende van het kastensysteem is dat het nog altijd voort bestaat, ondanks het gegeven dat tegenwoordig veel Indiërs het stelsel als sociaal onrechtvaardig, discriminerend en als een rem op Indiaas ontwikkeling beschouwen.

De "moderne" Indiërs die wij hier te Antwerpen en in de westerse wereld

tegenkomen, tolereren dit zwaar discriminatoire systeem in hun herkomstland en houden het zelfs in stand. Immers maken zij onlosmakelijk deel uit van **steenrijke** grote families, zeg maar stammen, die hun privileges op dit kastensysteem gronden, die hun werkvolk aan een hongerloon uit deze kasten putten en die ten slotte **quasi-slaven** uit **paria-achtige** kasten tewerkstellen, tot in onze contreien toe!

© 2003 by W.A. Allard

Amrutbhal Sarasiya uit Ahmadabad dompelt zich dagelijks in de menselijke uitwerpselen om beerputten te reinigen.

Latrines, privé-toiletten, riolen in steden en dorpen worden in India nog handmatig van de kak gereinigd en het gebeurt frequent dat leden van de vuilnismannenkaste (een van de laagste der onaanraakbaren) zich **in het drek moeten dompelen** om het met blote handen te verwijderen. Wanneer de klus geklaard is, kunnen ze nergens terecht om zich te wassen, nu zij als onreine burgers nergens over de vloer mogen. Zij gaan dus alle dagen naar huis, van top tot teen met uitwerpselen besmeurd... Deze onreine onaanraakbaren staan ook nog

exclusief in voor het verwijderen van dode dieren, voor het doorsnijden van de navelstreng, het cremen of begraven van doden, allemaal 'onreine' werkzaamheden, die de leden van hogere kasten niet mogen voltrekken en die voorbehouden zijn aan de paria's. Deze paria's zijn letterlijk onaanraakbaar, nu zij op risico van bezoedeling van reine kasten in geen geval in aanraking mogen komen met leden van hogere kasten, noch met voorwerpen of eetwaren van deze reinere burgers.

Naast deze 'normale' mistoestanden, bestaan ook talrijke excessen, zoals moorden en verkrachtingen van paria's door leden van hogere kasten of gelaatsmutilatie door vitriool tegen onaanraakbaren die het bijvoorbeeld hebben aangedurfd in een voor hun kaste verboden vijver te vissen...

De Indische gemeenschap geniet bij ons gastvrijheid, mensenrechten en fundamentele vrijheden. Dit geeft ons, autochtonen, het recht om van hen te eisen zich daadwerkelijk te **distantiëren** van de mensonterende praktijken in hun herkomstland (vooral nu zij en hun rijke families er mee van profiteren) en te ijveren voor de effectieve afschaffing van deze **degraderende samenlevingsvorm**, een democratie als India onwaardig.

Maar ook voor onze machthebbers ligt hier een taak weggelegd, vooral zij die regelmatig aan tafel schuiven bij **megalomane familiefeesten**, die de Indische gemeenschap hier bij ons organiseert (denk maar aan het huwelijk in Nekkerspoel, Mechelen dat tot een Indische tempel werd omgevormd) en waarbij een **walgelijke tentoonspreiding van luxe en verspilzucht** plaatsvindt, die schril afsteekt tegen de onvoorstelbare armoede en mensonterende wantoestanden bij de paria's in hun herkomstlanden. Premier **Guy Verhofstadt** was nog op 9 maart 2004 te gast op een Indisch feest,

waar hij in volgende bewoording de Indiërs bij ons “bedankte” (sic!) omdat het een derde onder hen had behaagd de **Belgische nationaliteit** aan te nemen: *“Dat ongeveer een derde van deze Indische gemeenschap intussen de Belgische nationaliteit heeft verworven, toont niet alleen aan dat het blijkbaar goed leven is in België. Het toont ook aan dat u nog altijd vertrouwen heeft in de toekomstkansen van de Belgische economie. Ik wil u daarvoor **bedanken**, want dat vertrouwen was misschien niet zo evident”*. Dergelijke vleende woorden sturen uiteraard de **verkeerde boodschappen** door.

De **boodschap** die deze Indische gemeenschap naar haar herkomstland moet doen overkomen, is dat in onze contreien mensen die dergelijke mensonterende stratificatie van hun maatschappij tolereren en hier tactloos exorbitante verspilling komen plegen en tentoon spreiden, voor ons pas **onaanraakbaren** of **paria's** van ons democratisch en egalitair gedachtegoed zijn.

Tot slot is het voor ons Vlamingen aanstootgevend vast te stellen dat deze gemeenschap, die weliswaar hier ten lande (letterlijk) haar steentje bijdraagt tot de welvaart, maar er ook rijkelijk van profiteert, zich hier **nooit geïntegreerd heeft**: Indiërs spreken **onze taal** niet, maken ook hiervoor niet de minste moeite en verwachten in tegendeel dat wij allen, daarin begrepen de neringdoeners en administraties, hen in het Engels blijven te woord staan.

2. Superboetes: *dura lex, sed lex*

De superboetes zijn er. De fameuze wet van 7 februari 2003 houdende verschillende bepalingen inzake verkeersveiligheid trad gedeeltelijk in werking op **1 maart 2004**. De regering wil hiermee het aantal verkeersdoden tegen

2006 met 33% en tegen 2010 met 50% doen dalen.

Deze **verkeersveiligheidswet** brengt een groot aantal wijzigingen met zich mee die voornamelijk betrekking hebben op de toepassing van de straffen voor verkeersovertredingen. Voortaan betaalt men exorbitante boetes voor ‘banale’ overtredingen: stilstaan op een fietspad, op het voetpad, dubbel parkeren, bij groen licht het kruispunt oprijden wanneer het niet vrij is, edm. kost voortaan. € 150,00. bij onmiddellijke inning. Kiest men voor de rechtbank schommelt de boete tussen min. € 275,00 en ... € 1.375,00.

Een ochtend- of middaggebed in de **Aleksander-synagoge** of een aankoop bij **Herschowitz-Katz** (Isabellalei) of **Hoffy's & Co.** (Lange Kievitstraat) met de wagen, dreigt nu een forse boete op te leveren.

Overschrijding van de maximumsnelheid met 40 km p/u brengt nu een boete op tussen € 550,00 en ... € 2.750,00 + een verplichte intrekking van het rijbewijs voor een periode van 8 dagen gaande tot vijf jaren. In zones waar de snelheid beperkt is tot 30 km, brengt een overschrijding met slechts 20 km dezelfde boetes op.

Ongetwijfeld zal dit op pijnlijke wijze voor een passende **mentaliteitswijziging** zorgen, maar het einddoel wordt zeker bereikt: mensen rijden dan langzamer, houden zich aan de 50 km/u in de stad (of 30 km/u waar het moet) en parkeren niet meer dubbel, op zebra-, voet- en fietspaden.

Daardoor stroomt het verkeer veel vlotter in de stad (denk maar dat één dubbel geparkeerde wagen de capaciteit van de rijbaan halveert!). Wij *chareidi* joden zouden er ook aan moeten denken dat talrijke overtreding van de verkeerswetgeving (zoals dubbel parkeren

of stilstaan op fiets- en voetpaden) naar **joods recht** neerkomt op **publieke diefstal** (גזל דרבים)³, omdat men chauffeurs van een rijbaan **berooft** of fietsers en voetgangers resp. van hun fiets- of voetpad.

Pijnlijke tijden breken aan, want tientallen jaren wild rijden en parkeren hebben in ons een moeilijk uit te rotten rijpatroon ingebakken.

Van de mate van **pijn in onze portemonnee** zal afhangen, hoe vlug wij afstappen van dat onverantwoord en **egoïstisch rijgedrag** om het rijden in de stad voor iedereen aangenaam te maken.

3. Joods Antwerpen verpaupert. [verv.]

Uit de ontelbare reacties die ons bereikten, maken wij uit dat de meeste stadsgenoten zich van het probleem bewust zijn en onze analyse steunen.

Rachitis in joods Antwerpen

Van een arts vernamen wij dat er in onze stad zelfs verpauperde kroostrijke *chareidi* gezinnen zijn die zich geen kosjere melk (à € 1,00 p/l !) kunnen permitteren, met het gevolg dat er bij kinderen ... **rachitis** of gebrek aan vitamine D door hypocalcemie is vastgesteld!

Stop de Rabbinale aanbevelingsbrieven

Bij de mentaliteitsveranderingen die wij voor Rabbijnen bepleiten, hoort ook de inperking van de **grenzeloze "aanbevelingsbrieven"** die zonder enige controle uitgeschreven worden en waarbij de houder op grond van die Rabbinale aanbeveling gelden inzamelt.

³ שו"ת מנחת יצחק, ח"ח, סי קמח דאף מותר למסור העבריינים לערכאות אחר התראה ע"י ב"ד וכן בשו"ת משנה הלכות מהד"ק, ח"ד סי' רכו דחניה במקום האסור הוי עבירה על דד"ד וגם על איסור גזל הרבים. וע"ע שם ח"ח סי' עח, סי' קא, סי' קח, סי' קי, סי' קכה, סי' קעז.

Wijlen onze onvergetelijke **Opperrabbijn Chaïm Kreiswirth** זצ"ל, die op het gebied van weldadigheid ongeëvenaard was, beweerde steeds dat deze aanbevelingsbrieven en als **cheques zonder dekking** waardeloos waren, omdat deze de uitgevers ervan niet bond noch iets kostten. Wanneer onze Rov een dergelijke brief afgaf, deed hij dit op een ... **bankbiljet van vijfduizend frank**, waarop hij schreef en tekende dat dit zijn gift was. De Rov voegde er dikwijls aan toe dat zijn "aanbevelingsbrief" de waarborg had van de **Gouverneur van de Nationale Bank van België**, die op het briefje met de Rov had meegetekend. Dat is pas een ware aanbevelingsbrief: doe wat ik doe, niet zoals alle andere Rabbijnen in Israël, die voorstanders zijn van "doe wat ik zeg"⁴.

Kroostarme gezinnen bij ALLE *Gedoïlim*

In onze overpeinzingen van verleden week betoogden wij dat de *mogelijkheid* van geboorteregeling diende overwogen te worden voor gezinnen die uit armoede geen kinderen op waardige wijze (dit is zonder *gesjnorrer*) konden grootbrengen.

Welnu, het is interessant om vast te stellen dat praktisch ALLE *Gedoïlim*, doorheen alle eeuwen, **kroostarme gezinnen** hadden, enkele uitzonderingen, zoals de **steenrijke Papa bar Chanan** (een Babylonische *Ammora* uit de 4de eeuw) die bierbrouwer was (uit dadels), niet te na gesproken of de hedendaagse **chassidische dynastieën**, die over toereikende geldelijke middelen van volgelingen beschikken, om hun **Rebbishe kroost** degelijk op te voeden en om aan ieder onder hen een **Rebbishe broodwinning** te bezorgen.

⁴ Een bekende **steenrijke maar aartsgierige** stadsgenoot deed hetzelfde voor weldadigheidsdoelen die hij belangrijk achtte. Hij gaf een ... twintig frank stuk af en zei: "vertel in de stad dat je van mij 20 frank heb gekregen"...

Onder de *Tannoïm* (50-200): **Eliezer b. Hyrkanos** had een zoon⁵, **Joshua b. Chananiya** geen, **Ishmaël b. Elisha** een zoon⁶, **Akiva b. Joseph** drie kinderen⁷, **Rabbi Meïr** vier kinderen⁸, **Judah b. Ilai** had twee zonen⁹, **Jossi b. Chalafta** had twee kinderen¹⁰, **Judah de Prins** had twee zonen¹¹.

Onder de *Ammoroïm* (200-500): **Jannai Rabbah** had twee kinderen¹², **Chanina b. Chama** had vier kinderen¹³, **Joshua b. Levi** had twee zonen¹⁴, **Oshaia Rabbah** had een zoon¹⁵, **Rabbi Jochanan** geen, **Shimon b. Lokish** geen, **Elozor b. Pedos** een zoon¹⁶, **Samuel b. Nachmani** had twee zonen¹⁷, **Rav Ami** had een zoon¹⁸, **Chiya b. Abba** had vier zonen¹⁹, **Abbahu** had vijf zonen²⁰, **Zeira I** had twee zonen²¹, **Abba** had een dochter²², **Jossi** had twee zonen²³, **Rav** had drie kinderen²⁴, **Huna** had een zoon²⁵, **Judah b. Jechezkel** had een zoon²⁶, de rijke bierbrouwer **Chisda**

had tien kinderen²⁷, de (slaven)rijke **Nachman b. Jacob** had zeven kinderen²⁸, **Rabbah b. Nachmani** had twee zonen²⁹, **Joseph b. Chiyah** had een zoon³⁰, **Ravah** had drie zonen³¹, **Abbaye** had een zoon³², **Ashi** had drie kinderen³³.

Onder de Tossafisten (11de-13de eeuw), *Rishoinim* (11de-15de eeuw) en *Achroinim* (16de-21ste eeuw): **Rashi** uit Troyes (1040-1105) had twee dochters, zijn schoonzoon **Meïr ben Samuel** uit Ramerupt had vier kinderen, zijn andere schoonzoon **Judah b. Nathan** een zoon, Rabbeinu **Jacob Tam** vijf zonen, zijn neef **Isaac b. Samuel** (Ri) uit Dampierre had een dochter, die een zoon had, die op zijn beurt een zoon had (**Judah b. Isaac Sir Leon** uit Parijs), **Samson b. Abraham** uit Sens (שאַנסן) had een zoon **Elchonon**, **Mozes Maimonides** (1135-1204) had een broer David en een zoon Abraham, **Joseph Caro** (1488-1575) had uit drie huwelijken³⁴ zes kinderen, **Mozes Isserles** (Isserel-Lazarus, 1525-1572) had drie broers en zusters en drie kinderen, **Israël b. Eliezer** (1700-1760) *Baal Shem Tov* had twee kinderen, **Dov Ber** uit Mezeritsh (overl. 1772) had een zoon, **Elimelech** uit Lyzhansk (overl. 1786) had drie kinderen, **Jacob Isaac HaLevi** uit Lublin (overl. 1815) (החורחה) had twee zonen, **Mozes Soifer** (1762-1869) had drie kinderen uit twee huwelijken, zijn zoon en opvolger **Abraham Samuel Benjamin Soifer** (1815-1871) drie kinderen, **Chaïm** uit

⁵ B. Sanhedrin, 68a.

⁶ Tossefta, Trumos 9:6.

⁷ J. Berochos, einde VI; B. Shevoeos 6a, Rashi; B. Shabbos 147a.

⁸ B. Shabbos 153a; Avodo Zoro, 18a.

⁹ B. Menochos, 18a; Ibid., 63b.

¹⁰ B. Shabbos, 33b.

¹¹ B. Kessoebos, 103b; B. B.K., 111b.

¹² J. Shabbos, 13:7; B. Kessoebos 62b.

¹³ J. Shabbos, 3:1; B. B.B., 126b (Rashbam), B. Erchin, 16b; B. Berochos, 62b.

¹⁴ B. Chullin, 56b; J. Megilla, 1:5.

¹⁵ J. Gittin, 1:6.

¹⁶ B. Moëd Koton, 20a.

¹⁷ B. Shabbos, 80a; J. Megilla, 1:1.

¹⁸ B. Kiddushin, 60a.

¹⁹ B. Chullin, 86b; B. Berochos, 14a; J. Shabbos, 1:4; J. Demai, 1:2.

²⁰ B. Kiddushin, 19a; Ibid., 31b; Ibid. 33b; J. Berochos, f° 89; Bereishis Rabba, 18.

²¹ B. Eiruvim, 96b; B. Shabbos, 157a.

²² B. Menochos, 29b.

²³ J. Taanis, 2:2; J. Pessochim, 5:3.

²⁴ B. Pessochim, 113a; Ibid., 70a; B. Chullin, 95b.

²⁵ B. Berochos, 53b.

²⁶ B. Shabbos, 35 b.

²⁷ B. Chullin, 63a; B. Kessoebos, 89b (Rashi); Ibid., 61a; B. Shabbos, 147a; B. Berochos, 47a; B. Jevomos, 34b; B. Gittin, 31b

²⁸ B. Shabbos, 114a; B. Jevomos, 34b; B. Horoyos, 12b; B. B.B., 151b; Ibid., 46a; B. B.M., 113a; B. Chullin, 111a;

²⁹ B. Sanhedrin, 69b; B. Shabbos, 123a.

³⁰ B. B.M., 113a.

³¹ B. Taanis, 24b; B. Chullin, 28b; Ibid., 3a.

³² B. Sanhedrin, 66b.

³³ B. Chullin, 111a; Ibid., 76b; B. Kessoebos, 33b.

³⁴ Zijn drie schoonvaders die in zijn werk worden geciteerd waren Chaïm Albalag, Isaac Saba en Zechariah Zaksel Ashkenazi.

Volozhyn (1749-1821) had een zoon, **Menachem Mendel** uit Kotsk (overl. 1859) had drie kinderen. De **Chazon Ish** had geen kinderen, de **Steipler** had een zoon, **Joseph Shalom Eliashiv** heeft vier kinderen, **Eliezer Man Shach** had drie kinderen, **Chaskel Sarne** had een zoon, **Chaskel Abramski** had een zoon, **Joshua Dovid Powarski** had vier kinderen, **Shmuel Rozovski** had drie kinderen..

Dichter bij ons: **Jitschok Moshe Gewirtzman** uit Przeworsk had twee dochters, zijn schoonzoon **Jacob Leiser** uit Przeworsk had drie kinderen, **Mordechai Rottenberg** uit Antwerpen had twee kinderen³⁵, **Moshe Jona Zweig** uit Antwerpen had een dochter, **Hillel Medalie** uit Antwerpen had drie dochters, **Chaïm Kreiswirth** uit Antwerpen had twee kinderen.

Uiterekend in onze moderne tijden slagen verpauperde chassidische gezinnen **12-13 kinderen** te produceren, niettegenstaande de medisch vastgestelde **ernstige terugloop van de fertiliteit bij mannen**³⁶.

Nochtans verklaarde de Palestijnse **Ammora Shimon b. Lokish** (200-275) in de talmud³⁷ dat het **in jaren van**

³⁵ Deze vooroorlogse Opperrabbijn van *Machsike Hadass* (in opvolging van R. **Noach Zvi Ullman**, schoonzoon van R. **Chaïm Soifer**, auteur van *Responsa Machane Chaïm*), had getracht om van de academische *Koillel*-wereld naar het zakenleven over te stappen (zie *Responsa Jad Mordechai*, p. 272) en investeerde zijn bruidschat in een business, doch verloor gans zijn investering, wat nog maar eens aantoonde hoe belangrijk het is om zulke 'overgangen' op professionele wijze te begeleiden (zie desomtrent in *Forum* nummer 48).

³⁶ **Vruchtbaarheids- problemen bij mannen**, een brochure van de Nederlandse Vereniging voor Obstetrie en Gynaecologie, de werkgroep Voortplantingsendocrinologie en Fertiliteit, de Nederlandse Vereniging voor Urologie en patiëntenvereniging voor vruchtbaarheidsproblematiek, februari 2001.

³⁷ B. Taanis, 11a.

hongersnood verboden was **geslachtsbetrekkingen te hebben** (אסור (לאדם לשמש מטתו בשני רעבון *haloche* (= joodse wet) werd opgenomen door **Mozes Maimonides**³⁸ en **Jacob b. Asher**³⁹.

In het verleden hebben uitmuntende *Gedoilim* grotere reformen in de joodse wet doorgevoerd, dan bijvoorbeeld het "**jaar van hongersnood**" uit te breiden tot een "**leven van hongersnood**". Immers bevindt zich het gezin dat honger lijdt, in exact dezelfde erbarmelijke toestand als het "jaar van hongersnood" en Shimon b. Lokish overweegt niet te gaan *sjnorren* i.p.v. zich te onthouden van geslachtsbetrekkingen.

Onze leermeesters uit het *misjna*-tijdperk (50-200) of uit het talmudtijdperk (200-500) en ook in latere tijden, maakten er blijkbaar geen punt van om kroostrijke gezinnen te stichten, nu zij **modelgezinnen** hadden van **gemiddeld 2 kinderen**.

Waar is plots die drang gekomen om **superkroostrijke gezinnen** van 12-13 kinderen of zoveel mogelijk kinderen te produceren, om de kinderproductie ononderbroken aan te houden, ook bij totale onmogelijkheid in hun onderhoud te voorzien? Iets moet die drastische verandering hebben in de hand gewerkt, omdat wij quasi-dagelijks overspoeld worden door *sjnorrrers*, die komen bedelen voor het huwelijk van hun 10de, 11de, 12de of 13de kind. Hoe en op welke joodsrechterlijke grond is deze **moderne (!) kinderproliferatie** plots begonnen? Wij hebben aangetoond dat in het verleden dergelijke superkroostrijke gezinnen onbestaande waren, ofschoon men vandaag de indruk wekt dat dit iets specifiek joods is.

³⁸ Rambam, Hilchos Taanis, III:8.

³⁹ Tur Shulchan Aruch, OH, 574, 4.

Het is voor ons weer tijd om aan te knopen met de veel gezondere traditie van onze Oude leermeesters. Onze hedendaagse Rabbijnen moeten maar uitvissen en bedenken hoe onze *Gedoilim* erin slaagden en er blijkbaar nog in slagen **kroostarme gezinnen** te stichten, zonder de joodse wet te overtreden.

4. "Koopjes", *Hatzole* en *Keren Hayessod* kennen alleen Engels [verv.]

Wij ontvingen veel reacties op onze *Daas jochid*. Er blijken immers afwijkende meningen te bestaan, wat op zich verheugend is voor de pluralistische samenleving waarvan wij deel uitmaken.

Inderdaad leven onder ons geloofsgenoten, die openlijk verkondigen dat zij zich hier **niet wensen te integreren**, dat zij onze (pardon: "hun") taal niet willen spreken. Tot onze spijt nemen wij hiervan akte.

Anderen trachten goed te praten dat vele **allochtone joden**, dit zijn joden die hier uit het buitenland **inhuwen**, het vertikken om Nederlands te leren en dat de vreemdtalige advertenties door deze groep gewettigd worden. Nog anderen vinden dat Engels *cooler* is dan de landstaal of dat Engels "internationaal" is en dus door iedereen geacht wordt verstaan te worden.

Geen van deze argumenten houdt steek. In ALLE *chareidi* gemeenschappen ter wereld kennen de ingehuwde leden op een mum van tijd de landstaal. Zo duurt het geen jaar of *chareidim* in Zürich het *Schwytzer Dütsch* machtig zijn (niet bepaald een **wereldtaal**, waarvoor ons Nederlands moet onderdoen) of in Amsterdam Nederlandskundig zijn. Alleen bij ons permitteren **vreemdelingen** zich de landstaal niet te kennen en sommige **autochtone joden** schijnen dit dermate goed te praten, dat wij onze advertenties op deze **recalcitrante geloofsgenoten** zouden moeten afstemmen.

Tot slot bestrijden wij dat de meeste joden in Antwerpen het Engels machtig zijn. Dit geldt al niet voor de talrijke chassidim (behalve zij die uit de V.S.A. of Engeland afkomstig zijn).

Hoe dan ook, zullen wij het met intelligente en loyale stadsgenoten met **verantwoordelijkheidszin** blijven ijveren opdat onze gemeenschap zich zou profileren als een geïntegreerd en waardig deel van de Vlaamse samenleving, waar het voor joden zo goed is om te leven. De **wellevendheid** en de **vreedzame cohabitatie** (דרכי שלום) gebieden dat.

Een lezer reageert

Geachte heer Rosenberg,

Ik heb met veel genoegen uw artikel "'Koopjes', Hatzole en Keren Hayessod kennen alleen Engels" gelezen. U zet zich daarin met recht en reden af tegen een werkelijk, en meer en meer, overdonderend gebruik van het Engels als reclametaal in Vlaanderen.

En ik zeg wel: in Vlaanderen. Engelstalige reclames (ook Engelstalige en anderstalige benamingen van firma's en winkels) zijn namelijk niet alleen schering en inslag in Joods Antwerpen - al neemt het fenomeen daar duidelijk een wel heel hoge vlucht -, maar ook in héél Vlaanderen. Zelfs semi-overheidsbedrijven zoals Belgacom nemen aan dat soort praktijken deel (Engelstalige reclamefolders voor "Skynet").

Voor uw lezers is het wellicht nuttig te weten dat ook **privé-ondernemingen** voor een deel onderhevig zijn aan de **taalwetgeving in Vlaanderen**. Meer bepaald waar het de verpakking van goederen aangaat (om redenen van volksgezondheid en consumentenveiligheid). Op die verpakking moeten namelijk op z'n minst de ingrediënten en

mogelijke waarschuwingen in het Nederlands vermeld staan (in zoverre er ingrediënten en mogelijke waarschuwingen in wat voor taal dan ook op vermeld staan natuurlijk). En ja, zelfs daartegen wordt regelmatig gezondigd (vb. bij de overname van de GB-supermarkten door Carrefour bleek op produkten van Franse oorsprong regelmatig geen woord Nederlands te vinden).

Een evolutie om in de gaten te houden dus. En om ons blijvend tegen te verzetten.

Met vriendelijke groeten,

Björn Roose
Ooievaarstraat 18
8480 Eernegem

Forum haalt slag thuis: piraatbakkers legaliseren

In ons eerste nummer (12 juni 2003) klaagden wij o.a. de **piraatbakkers** aan, dit zijn zij die zonder inschrijving in het handelsregister en zonder de ermee gepaard gaande lasten die op reguliere winkels en zelfstandigen rusten, **oneerlijke concurrentie** aandoen aan deze gevestigde handelaars.

Wij vonden dat dit ook naar joods recht verboden was en bekritiseerden het feit dat de *Kehille* desalniettemin **kosjerheidscertificaten** afleverde aan zulke piraatbakkers, wat concurrentie aandeed aan de gevestigde bakkers, die onder haar Rabbinaal toezicht stonden.

Een van deze piraatbakkers ("Rogelech" "ראגעלעך") heeft zich inmiddels in regel gesteld door een kleefbriefje aan te brengen met volgende tekst: "*PRODUCT OF ENGLAND, produced by Lerner Heimisch, 105 Moundfield Road, Londen N.16 G.T.D., England. Best before end: ---*"

Blijkbaar worden deze *Rogelech* nu in Engeland **geproduceerd**, in welk geval het te betreuren valt dat de uiterste versheidsdatum niet ingevuld is.

OVERPEININGEN DOOR *THE SHAIGETZ*⁴⁰

Truth, Lies in the B. tales

Since I was a child each time I hear Haman's name mentioned the first time I wonder why whoever the hell wrote the Megilla tells us all of went on in his mind. When I asked my Rebbe in school that, I was told that we musn't try to be cleverer than the Megilla. I now know that he was only self-righteously hiding his ignorance, the way so many Rebbes do. Against his advice I have been thinking about it and reached exactly the conclusion he would not have wanted me to reach.

If I had given been given the job of writing the Book of Esther from the point of view of Jewish Nationalism, I am sure my editor would have stripped the entire middle bit out. As indeed was done with all the detail in Esther's part of the story.

Nobody knows what exactly went on at that first party Esther called. I suspect that when the Queen invites her husband to a surprise, intimate drinking party with a only one favourite Minister and he drops all he is doing and insists on attending immediately, that it was not simply a wine tasting. The Midrash offers one indication of some kinky goings by saying that Esther, by calling these parties, forfeited her right to become Mordechai's wife at some later stage. Until then it seems she could be considered a captive of the King

⁴⁰ <http://theshaigetz.blogspot.com/>

but now she had 'gone' to him voluntarily.

The Megilla omits all these details because, while they might hold voyeuristic interest for us, they add nothing of interest to the story of the miraculous way we were saved by the belle. At first sight you could argue that the same for many more bits. I am sure that if the story had jumped straight from when Esther becomes queen to the moment when she calls the last party, it would still have been a pretty acceptable miracle story. I can only suppose that the reason we get to read so much of what Haman thought and did is because there is a message for us in there.

Part of the problem with Haman according to the Megilla is that seeing Mordechai and his blatant disrespect, albeit well deserved, angered him. The Megilla says that when Haman saw Mordechai sitting at the Palace gates he was "filled with rage". Well it's hard not to wonder how I would feel in his place. The Jew not only being there and visible but refusing to bow to boot.

In my opinion the megilla is giving us a very fundamental piece of advice. There are only so many Esthers. It is not practical to always rely on the Board of Deputies or the Jewish Lobby. Hamans abound and the first line of defense has to be being inconspicuous. If that cannot be done at least we should learn not to annoy the bastards. Some of the arguments Haman specified to the king against the Jews were that their customs are different and it is not worthwhile to the king to keep them. My understanding therefore is that in absence of any miracle makers the advice is clear.

Colofon

Echt Antwerps FORUM wordt uitgegeven door de v.z.w. GOEDKOSJER – Joodse Verbruikersvereniging, [Oprichting: 1 mei 1989.. Statuten: Bijl. B.S. 12 oktober 1989, nr. 13.711. Aangesloten bij: Centraal Israëlitisch Consistorie voor de Benelux⁴¹], Belgiëlei 195^a te 2018 Antwerpen. Verantwoordelijke uitgever: H. Rosenberg, Belgiëlei 195^a te 2018 Antwerpen. Medewerkers, schrijvers, tekenaars, fotografen worden niet betaald en zijn verantwoordelijk voor hun bijdragen. *Echt Antwerps FORUM* verschijnt vrijdag. Member of the worldwide **Anti-Defamation Chain.**

Nummers online:
<http://membres.lycos.fr/antwerpforum/index.html>

Redactie & Administratie: v.z.w. GOEDKOSJER – Joodse Verbruikersvereniging, Belgiëlei 195^a te 2018 Antwerpen. Tel.: 03 218 81 43 – Fax: 03 230 55 02.

Webstek: www.goedkosjer.org.

E-post: forum@goedkosjer.org

Lid van de Unie van de Uitgevers van de
Periodieke Pers

נא להדפיס על נייר

Natuurvriendelijk – arm aan chloor

⁴¹ Wettelijk Kerkgenootschap (art. 2:2 B.W.).

Transcriptio Nuntiorum Hebdomadalis

Nuntii Latini 12.3.2004

Lex Iraquiae fundamentalis

Collegium Iraquiae interim administrandae legem fundamentalem temporariam eiusdem civitatis perferendam curavit et his tabulis publicis subscripsit.

Hoc negotium bis dilatatum erat, postquam musulmani shiitae, qui partem interregiminis faciunt, iterum atque iterum recusaverunt, quominus rogationem approbarent.

Propositum est, ut nova lex mense Iulio valere incipiat et usque ad finem anni bismillesimi quinti (2005) rata sit.

Constitutio magni interesse existimatur ad potestatem Iraquianis mense Iunio exeunte reddendam.

Rabbi Jeremy Rosen's Weekly Thoughts

www.yakar.org
www.yakar.org.uk

The Kabbalah

A few weeks ago I chaired a meeting at the very successful Jewish Book Week in London at which Adin Steinsaltz was scheduled to speak about Kabbalah. For those of you who don't know of him, he is one of the most creative Jewish scholars of our generation. His translation of The Talmud first into Modern Hebrew and then into English is a major contribution to Jewish scholarship

and he established a veritable private industry in Jewish publications of various degrees of scholarship and popularity. His educational broadcasts on Israel radio and television are jewels of content and style.

He is remarkable because he comes from a non-religious background and is largely self-taught. He is incredibly broad-minded. He is not one of those yahoos who refuse to speak to people whom he might disagree with on the stupid grounds that this accords their views his recognition or approval. He has received the one true accolade that confirms both his greatness and originality. He has been rejected by the Ultra Orthodox world and his Talmud excluded from their Yeshivot. But he is also something of an eccentric. His pixie like presence can be incredibly stimulating but sometimes he can wander off in strange directions and get lost in his own genius.

Before we were due to appear to a crowded room, we had a few moments together and that was when he dropped his bombshell.

'I refuse to talk about the Kabbalah.' He said.

'You can't do that.' I said 'There's a packed audience out there waiting to hear you talk about the Kabbalah.'

'I did not agree to talk about the Kabbalah, no-one consulted me, and I'm not going to.' He replied.

'What will you talk about then?'

'The Elephant and the Jewish problem. Anything but not Kabbalah.'

'Why not?'

'Because I do not want to discuss Madonna.'

The organizers were getting frantic.

'Leave it me.' I reassured them.

'Adin, if you don't, I will have to at least give an introduction. So I will talk about the Kabbalah and then you can go ahead and talk about whatever you want.'

And that was what happened except that in my introduction IU made

sure I put forward some highly contentious theories that I was pretty sure he would be unhappy with. And so it was. As soon as I had finished, he started up

'Well I can't agree with a lot of what you have said' and then proceeded to talk about the Kabbalah! There are many ways to skin a cat.

The Kabbalah is in fact another way of talking about the mystical aspect of Judaism that goes back to Ezekiel in Babylon two and a half thousand years ago, the Dead Seas Sects of two thousand and flourished in Northern Spain a thousand years ago as a very distinct and complex system of mystical thought. In addition to the theoretical there is the practical, exercises in meditation, contemplation and ecstatic ways of reaching out beyond our physical and mental limitations to reach God. Sadly it has also acquired various ancillary sub sections devoted to magic, hocus pocus, astrology and all the other forms of delusion and support structures that so many insecure human beings seem to need so desperately.

One of the things I had mentioned was that I had always strongly objected to in the theoretical aspect of mystical thought in Judaism was the idea reiterated in the Kabbalah that only Jews have Divine Souls, all others have Animal Souls. How would he deal with this issue?

His reply, which did not exactly answer the specific problem, was for me the highlight of the event. He said that in life there are different modalities of existence, the physical, mystical/spiritual and the Divine. In Christianity and some philosophical approaches to Judaism, the physical is at the bottom, and then comes the spiritual and then the Divine. This is typically Greek with its insistence on the superiority of mind/spirit over the physical/material world.

In Kabbalah these different worlds, souls, are all parallel and each has its own specific characteristics and summits as well as pitfalls. The physical is no more better or worse than the spiritual. Everything comes from the same source and in the Torah the same word is used to describe both. The animal soul is no lesser than the Divine. This was such a contrast to the usual clichés about religiosity being automatically on a higher level. It also explained to me why it is that so often religion fails and its leaders seem to embody the opposite of spirituality. We are so used to thinking in vertical terms that we automatically assume that religion is on a higher level. Sadly it isn't necessarily. Everyone is capable of rising or sinking regardless of whether his or her starting point is physical or mystical. Everyone then regardless of the greatness of his or her minds, bodies or souls has a journey to make. And we all have our starting points regardless of how different they may be. Sadly most humans don't even begin the journey.

I've always disliked Spaniards for being so devoted to inflicting ritualized cruelty on bulls. Crippling an animal and then provoking it to fight whole teams of tormentors and butchers, however elegantly dressed, strikes me as saying something about the psyche of the devotees, much as does fox hunting, hare coursing, dog fighting and bear baiting. Their response to the latest outrage of Islamic murderers is typical of bullies and craven. Run away. Can you imagine if in Britain after the first Nazi bombing raids we would have all voted Churchill out on the grounds that by declaring war (he didn't of course but you get the point) he was to blame for the

casualties? But then we have never had a Franco thank God.

JOODS ANTWERPEN: WIE IS WIE?

Association belge L'Enfant caché (afgekort: L'Enfant caché) - Belgische Vereniging Het Ondergedoken Kind (afgekort: Het Ondergedoken Kind) v.z.w. - avenue Ducpétiaux 68 te 1060 Brussel, tel./fax: 02-538.75.97:

“Durant la seconde guerre mondiale, plus de quatre mille enfants juifs furent sauvés d'une mort programmée par les nazis et cela grâce à la générosité et à la solidarité du peuple belge. Aujourd'hui, réunis au sein de l'association “l'Enfant Caché”, un de leurs buts principaux est de rendre hommage à leurs sauveurs. Ils veulent ainsi que l'histoire de leur sauvetage et l'héroïsme de leurs sauveurs entrent dans la Mémoire de la Belgique afin que jamais ne soit oubliée cette page glorieuse écrite en plein coeur de la tourmente, alors que des milliers d'hommes, de femmes et d'enfants juifs n'ayant pas eu cette chance, furent déportés et assassinés dans les camps d'extermination.

Au travers de la figure exemplaire de Madame Yvonne Nevejean, directrice de l'O.N.E. sous l'occupation, c'est à la résistance et à ces milliers d'hommes, de femmes, d'institutions, que les enfants cachés juifs d'hier tiennent à exprimer leur reconnaissance éternelle”.

Sophie Rechtman
Présidente Association Belge - l'Enfant
Caché a.s.b.l.

Aan de Statuten dd. 15 januari 1993 (Bijl. B.S. dd. 25 maart 1993, nummer 4397)

ontnemen wij volgend maatschappelijk doel: *“Permettre aux enfants juifs cachés pendant la seconde guerre mondiale, de se réunir et de s'exprimer. Est considéré comme enfant caché: toute personne juive âgée de moins de 18 ans en 1942 et ayant dû se dissimuler, d'une façon quelconque, afin d'échapper à l'extermination par les nazis. Reconstituer leur vécu et en transmettre la mémoire. Exprimer leur reconnaissance à leurs concitoyens qui, au risque de leur vie, ont sauvé des enfants juifs et veiller à leur promotion comme “Justes parmi les nations” par l'Institut commémoratif des Martyrs et Héros Yad Vashem à Jérusalem. Lutter contre l'antisémitisme, toute forme de racisme et de xénophobie. Faciliter les échanges d'informations entre ses membres et organiser des ateliers de rencontre et de réflexion, des conférences publiques (établissements scolaires, etc.). Lutter contre la négation de la Shoah, recueillir et publier des témoignages. Organiser des activités culturelles”.*

Onder het beschermheerschap van Pro Museo Judaico v.z.w.

Recente ledenlijst: geen ledenlijst neergelegd.

כוחא דהתירא עדיף

De milde toepassing van de wet verdient de voorkeur⁴²

Naar talmudrecht mag een naast familielid van een overledene geen vlees eten noch wijn drinken tot na de begrafenis⁴³. Desalniettemin zag Rabbi Jacob Tam *himself* niet af van vlees en wijn, wanneer hij het overlijden vernam van zijn zuster en rechtvaardigde hij zijn stelling met het feit dat de overledene een echtgenoot had die zich met de begrafenis kon bezighouden⁴⁴. Naar joods recht mag men niet huwen binnen de rouwmaand na het overlijden van een naast familielid. Rabbi Jacob Tam liet dit echter toe aan een meisje die haar broer had verloren⁴⁵. Naar talmudrecht mag een joodse man geen geslachtsbetrekkingen meer hebben met zijn overspelige vrouw en moet hij uit de echt scheiden⁴⁶. De vrouw mag ook niet in een huwelijk treden met haar minnaar⁴⁷. Rabbi Jacob Tam sloot het overspel met een niet-jood van deze rechtsregel uit⁴⁸.

Het talmudrecht verbood het nuttigen van kaas die geproduceerd werd door een niet-jood⁴⁹. Rabbi Jacob Tam schrijft dat het heden ten dage geoorloofd is, omdat de reden die de talmud opgeeft (mogelijk gebeten door een slang) in onze contreien niet meer actueel is⁵⁰. Rabbi Jacob Tam stond ook het verbruik van boter van een niet-jood toe, tegen het in Ashkenaz

⁴² רש"י, ביצה, דף ב' ע"ב: "דהתירא עדיף ליה – טוב לו להשימנו כח דברי המתיר, שהוא סומך על שמועתו ואינו ירא להתיר, אבל כח האוסרין אינה ראייה, שהכל יכולין להחמיר, ואפילו בדבר המותר. מדור זה אינו הלכה למעשה.

⁴³ B. Berochos, 17b.

⁴⁴ Tosfot HaRosh, 11d, in Berocho Meshuleshes, Warschau, 5623. Tosfot R. Judah HaChossid, 8b, in Berocho Meshuleshes.

⁴⁵ Halochoes HoRosh, Moëd Kotton, III:49.

⁴⁶ B. Kiddushin, 66a; B. Kessubos, 51b.

⁴⁷ M. Sota, V:1.

⁴⁸ Tosfot B.K., 38a, s.v. ella.

⁴⁹ B. Avodo Zoro, 35a.

⁵⁰ Tosfot Avodo Zoro, 35a, s.v. hada.

ingeburgerde gebruik. Naar joods recht was het verboden op Sabbath in de handen te klappen⁵¹. Rabbi Jacob Tam laat dit toe, door herinterpretatie van de reden van het verbod (יתקן = 'reparatie', lees stemmen, van muzikale instrumenten⁵²) in 'produceren' van deze instrumenten en op de grond dat in zijn tijd joden geen experts waren in de 'fabricatie' van muzikale instrumenten.

Achter sport, door de bril van de sportfan

door Mark Kant

Standard vist al twintig jaar achter het net

Het loopt niet voor de wind voor Anderlecht. De Brusselaars spelen ondermaats. Sinds de winterstop hebben ze nog maar een keer goed gespeeld. Dat was in de tweede helft op Beveren. Onwaardig voor een kampioen in wording. Maar wat kan je hen verwijten?

Ze zijn al een eeuwigheid kampioen. Er komt geen enkel verweer van welke hoek van het land dan ook. Dus zal er zeker een gebrek aan motivatie en ongetwijfeld ook aan concentratie heersen boven het Van den Stockstadion.

Bij Standard is het nu al enkele maanden crisis, zoals elk jaar trouwens. Standard is immers al lang geen topploeg meer. Elk jaar opnieuw wordt er in Luik op alle banken geschreeuwd: "On sera champion!"... en het is nu al wél geteld 21 jaar geleden dat ze

⁵¹ M. Beitzo, V:2.

⁵² B. Beitzo, 36b; Cfr. J. Beitzo, V:2, 63a.

nog eens mochten juichen! Bovendien lijkt het ook niet voor dit jaar. Standard was nochtans goed begonnen aan de heenronde van het seizoen, met als hoogschieter de wedstrijd op Anderlecht die ze met 4-1 wonnen.

Het is spijtig voor zo een ploeg die elk jaar kwistig met geld rondstroot. De transfers lukken echter nooit. Het is een zieke ploeg die zelfs met **Zidane** en **Ronaldo** geen kampioen zou worden.

Wellicht zullen ze het over een andere boeg moeten gooien. Misschien zullen **D'Onofrio & Co.** een andere politiek moeten hanteren. Want gewoon 'goede' spelers kopen en bij elkaar puzzelen is niet het juiste recept om aanspraak te maken op de titel. Dat kunnen alleen Chelsea en Real Madrid. Ze zouden misschien beter talentvolle spelers uit hun eigen jeugd laten overstappen naar de A-kern. Zoals bij Anderlecht het geval is met **Vandenborre** en **Kompany**.

De vraag is dan: hebben zij wel goede spelers bij de jeugd? Dat zullen wij waarschijnlijk nooit te weten komen. Want er wordt hen geen speelgelegenheid gegund.

Spijtig, maar op deze manier wordt Standard in de volgende 20 jaar ook geen kampioen. Voor volgend jaar hebben zij nu al een immense lijst met allemaal spelers die naar Sclessin zouden komen. Ik kan je nu al verzekeren: Standard wordt ook volgend jaar geen kampioen.

Wat er vorige week in Gent gebeurde, zal zeker niet helpen bij het genezingsproces van de club. Toen barstte de hele ploeg in woede uit nadat scheidsrechter **Vandeveld** geen strafs chop floot. Zo een blunder kan iedere scheidsrechter overkomen. Maar bij Standard denken ze altijd dat ze gevisieerd worden en dat de Belgische voetbalbond niet zou willen dat Standard kampioen wordt... Dat kan natuurlijk niet de bedoeling zijn.

De Luikenaars zouden beter in eigen boezem kijken. Daar is veel misgelopen in de afgelopen jaren.

Heenronde halve finales Beker van België:

Moeskroen – Club Brugge	2-2	(terug: 28/3)
Anderlecht – Beveren	1-1	(terug: 26/3)

זכרנו לחיים

De Rov's familie werkt aan een boek en verzoekt eenieder die een **audio of video van een droshe of sjoer** heeft zich kenbaar te maken met het oog op kopiëren. Contacteer *Forum*.

Rov@goedkosjer.org

רופא חולים⁵³

בין המוסדות הרבים בהם תמך בישראל היה "בית החלמה ליתומות" (לשעבר "בית לפליטות") בהנהגת הרב נפתלי ראזענפעלד. בכל חנוכה הגיע לישראל, הטרייה עצמו ופיזור כסף ליתומות. דמי חנוכה.

כל בוקר, לאחר תפילת שחרית, אכל ארוחת בוקר בבית"כ. היה זה סוד ידוע לכל, כי אז קיבל קהל נצרכים. כל נצרך קיבל סכומי כסף ניכרים, שלא היו מביישים בעלי יכולת גדולים. בהנהגתו האישית בעניני צדקה היה לנו למורה דרך. העלה את סטנדרט הצדקה בעירנו לרמה גבוהה. צדקה מבחינתו לא היתה רק מתן כסף. כל פעם שחש שנעשה עוול, או שעוול עלול להיעשות, יכול היה לקום בספונטניות טבעית, בבחי' נעשה ונשמע⁵⁴, ולעשות כל שנדרש, כגון: ביקור לילי, נסיעה למרחקים, שיחות טלפוניות וכו'. שום דבר לא היה קשה עבורו.

⁵³מתוך ספר "זכרנו לחיים" בעריכת חיים ראזענבערג.

⁵⁴ שמות לך, ז.

"אמרו עליו על בנימין הצדיק... פעם אחת באתה אשה לפניו בשני בצורת אמרה לו: פרנסני... אם אין אתה מפרנסני הרי אשה ושבעה בניה מתים. עמד ופירנסה משלו. לימים חלה ונטה למות. אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: רבש"ע, אתה אמרת כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, ובנימין הצדיק שהחיה אשה ושבעה בניה ימות? ... מיד קרעו לו גזר דינו. תנא: הוסיפו לו **עשרים ושתיים שנה** על שנותיו"⁵⁵.

עשרים ושתיים שנה לאחר אותו ניתוח והבטחתו של הסטייפלער – החזיר רבינו את נשמתו לבורא.

Zmanim

SHABBOS VAYAKHEL-PIKUDEI

Hadlokas Hanerois: 18u36

Plag Hamincho: 17u39

Motse Shabbos: 19u46

Rabbeinu Tam: 20u08

Hatzole: 03 289.00.00

Shmira: 03 218.91.00

גמ"ח תרופות **Albertstraat, 44 – Van Lerijsstraat, 24**

אפשר לקבל בחינם את ה"פאָרום"
דרך ה-E-mail בכל מקום בעולם
נא לפנות:

forum@goedkosjer.org

⁵⁵ בבא בתרא (יא). ברעיון זה קדמוני מר אלי שלוזני, ידיד רבנו, והובא ב"עלי מזרח" פרשת וארא בעריכת הרה"ג רבי ישראל נאה שליט"א ממקורבי רבנו.

Publiciteit

Voor al uw *simches*, toffe *heimische* muzikale *ambiance*, joodse klezmermuziek, chassidische muziek alles op professioneel niveau verzorgd met elektronische piano door **Schloimi Rosenberg**.

Tel.: 03-239.73.22 – gsm 0472-544.100

Eerste bekering in Antwerpen sedert ... Napoleon

De *Beis Din* (= Rabbinat) van Satmar-Dayan **Ch. J. D. Weiss**, waarin de Rabbijnen **Nuta Moskowitz** en **Shimon Avrohom Grunfeld** van *Kehal Chassidim* zetelden, heeft een Nederlandse *Goy* tot het jodendom bekeert.

De man was reeds eerder bekeerd, maar volgens het gereformeerde ritueel dat voor orthodoxen onwerkzaam is.

Dit is des te opzienbarend, omdat onze Rabbijnen zich steeds hebben onthouden van bekeringen en dit sedert de Napoleontische tijden.

Bekeringen gebeurden steeds in Israël door gespecialiseerde Rabbijnen. Wijlen Opperrabbin Ch. Kreiswirth, tevens hoofd van de *Vaad Harabonim Ha-Olami Le-Inionei Giyur*, de Rabbinale Wereldcommissie voor Conversie-aangelegenheden, die tot doel heeft

bekeringen tot het jodendom volgens de joodse wet te doen verlopen, keek er steeds nauwlettend op om hier ten lande geen bekeringen door te voeren.

Blijkbaar zijn nu alle hekken van de dam.

Forum wist het: nieuwe kandidaat Opperrabbin

Forum meldde reeds kort na het afschieten van de kandidatuur van Rabbin **Shmuel Akiva Schlesinger** het volgende:

“Rabbin Alter Eliyahu Rubinstein uit Shoeafat zou een nieuwe kandidaat zijn, die echter voorgedragen wordt door een lid van de Beheerraad, dat geen beslissingsmacht heeft, doch dat er enkel als jaknikker zetelt. P. Kornfeld zou deze kandidatuur niet steunen”.

Sedert kort is het ook officieel: Rabbin A.E. Rubinstein, schoonbroer van de **Wiznitzer Rebbe** R. Moshe Joshua Hager (בזיווג שני) is kandidaat en *Forum* zal kennelijk ook gelijk hebben gehad met het nieuws van de toenmalige tegenstand zijdens P. Kornfeld, die binnen de bestuursraad van de *Kehille* aan macht heeft ingeboet.

De kandidaat is een **Klausenburger chossid**, van **Hongaarse komaf**, wat van aard is de **Satmar chassidim** in Antwerpen te ontstemmen. En tot nog toe heeft Satmar bewezen dat het op zijn minst beslist wie hier geen Opperrabbin wordt.

De kandidaat hield op 16 maart 2004 een redevoering, waarin hij onder andere verhaalde dat de **Divrei Chaïm** (R. Chaïm b. Leibush Halberstamm, 1793-1876) benadert werd door een zakenman, die plots zijn leven aan de studie van Thora wenste te wijden, dus een soort *Koillel-jingerman* wenste te worden. De Rabbi

schoot dat idee af op de grond dat het joodse volk verschillende stammen heeft en dat de ene (*Zevulun*) voorbestemd is voor het professionele werk, terwijl de andere (*Issochor*) voor het *lernen*.

Ook de nieuwe kandidaat wenst kennelijk te voorkomen dat de productieve leden van onze gemeenschap ‘tot inkeer zouden komen’ (= תשובה zouden doen) en zich aan het *lernen* zouden zetten.

Wat op 16 maart 2004 echter voor nieuws zorgde was dat op **Pinkas E. Kornfeld** niet aan tafel zal met het Bestuur van de *Kehille*, maar op de eerste rij der toehoorders.

Voorts verneemt *Forum* dat Pinkas Kornfeld zich recycleert en zijn ontegensprekelijke **Macher-kwaliteiten** voortaan tegen vergoeding ten dienste stelt van zij die beroep wensen te doen op de nieuwe **Raadgever in joodse aangelegenheden**, zeg maar **quasi-advocaat**.

Bloedige aanslagen in Madrid en Jeruzalem

David Braun⁵⁶

Een opengereten trein, ledematen op de rails, vele doden en gewonden. De meesten doet dit denken aan 11 september. Mij absoluut niet. Mij doet dit denken aan een verhakkelde bus, stukken van mensen op straat en loeiende sirenes door de straten van Jeruzalem. Waarom vindt iedereen het een normale zaak dat er elke week 20 doden vallen in Israël? Waarom duurt de berichtgeving in het nieuws over een zelfmoordaanslag maar dertig seconden en vindt iedereen dit de normaalste zaak van de wereld? Zijn de mensen in Israël dan

⁵⁶ In Gazet van Antwerpen, 16 maart 2004.

niet zo belangrijk als die in Madrid? Is een zeven maanden jonge baby in Madrid meer waard dan een zeven maanden oude baby in Jeruzalem? Waarom zijn er geen rouwregisters in onze stadhuizen als er weer een zelfmoordaanslag is geweest? Waarom is er dan geen minuut stilte? Is het omdat men dan elke dag moet stilstaan? Ik weet niet of de mensen het inzien, maar wat nu in Madrid is gebeurd, kan elke dag in Israël gebeuren. Mensen stappen op een bus en weten niet of ze op hun bestemming zullen geraken. Als iemand van jullie nog eens kritiek heeft op de handelwijze van de Israëlische regering, kijk dan nog eens naar de beelden die zijn genomen in Madrid en denk er dan bij dat dat al drie jaar onophoudelijk gebeurt in de straten van Jeruzalem

David Braun

Fundraisingavond bij Hatzole

De jaarlijkse *parlour meeting* (dit is, voor zij die het Engels onvoldoende machtig zijn, een **huiskamerpraat**) van *Hatzole* vond op 16 maart 2004 plaats in de woning van de Heer en Mevrouw **A. Hartman-Monderer**.

Het **nut** of de **nood** aan een organisatie als *Hatzole* dient in onze kringen niet meer bepleit te worden. Iedereen is ervan overtuigd dat de *Hatzole*-vrijwilligers prachtig, efficiënt en dikwijls levensreddend werk verrichten. En toch was de informatieavond niet overbodig.

Opperrabbin **D.M. Lieberman** nam er als eerste het woord en verheerlijkte de onbaatzuchtige inzet van de *Hatzole*-vrijwilligers. Hij bestreed wat er in de brochure vermeld staat, met name “*The mix of tremendous dedication, professional efficiency and high-quality equipment – these are what make the “Hatzole” organization special*”, omdat het volgens de Opperrabbin geen “mix” (= mengsel) is

van drie kwaliteiten, maar wat *Hatzole*-vrijwilligers speciaal maakt is hun “*tremendous dedication*” (= mateloze toewijding). De “*professional efficiency*” en “*high-quality equipment*” zijn slechts de werktuigen die de mateloze toewijding helpt doeltreffend te zijn.

De Heer **Silvain Salamon** beschreef de structuur en de activiteit van *Hatzole* en legde uit waarom en waarvoor de organisaties die weliswaar uit onbezoldigde vrijwilligers bestaat, die onbaatzuchtig 24/24 uur paraat staan, toch nog geldmiddelen nodig heeft.

Tot slot hield Dr. **W. Van Landegem**, Hoofd van de “**Stroke Unit**” van het **A.Z. St. Augustinus**, een lezing over de nieuwe ontwikkelingen en de nieuwe aanpak van beroertes. Daar waar men in het recente verleden uit onmacht het therapeutische nihilisme voorstond voor CVA-patiënten, is men thans tot de bevinding gekomen dat therapeutisch ingrijpen binnen de drie uur de overlevings- en revalidatiekansen significant verhoogt, doordat men een bepaalde schemerzone in de hersenen (de *penumbra*) in grote mate kan redden van de aantasting van het zuurstoftekort, indien de therapie onmiddellijk en alleszins binnen de drie uur wordt ingezet. Op de nieuwe “Stroke Unit” is dit mogelijk.

Van belang is dus dat patiënten met CVA-verschijnselen naar deze gespecialiseerde unit worden doorverwezen. Dit kan door *Hatzole*, die erop getraind is deze symptomen te onderkennen en de patiënt dus door te verzenden naar deze gespecialiseerde unit.

Aan de uiteenzetting kon men ook ontnemen dat *Hatzole* hiervoor een beroep dient te doen op **privé-ambulancediensten**, nu de openbare ambulanciers de wettelijke verplichting hebben om de patiënten naar het dichtstbijzijnde ziekenhuis af te voeren.

Vraag is dan waarom *Hatzole* geen eigen ambulancedienst heeft en, naar verluidt, is het antwoord niet dat de financiële middelen ontbreken...

Tot slot werd er een indrukwekkende film getoond over de werking van de joodse eerstehulpdienst.

Te betreuren was wel de lage opkomst, die ongetwijfeld te wijten was aan de simultane inrichting *in extremis* van een voordracht door de kandidaat-Opperrabbijn van **Machsike Hadass**. Al het lobbywerk van de *Hatzole*-verantwoordelijken om de *Kehille* de voordracht te doen nverschuiven, leken tevergeefs. Ook het argument dat de *Hatzole*-avond sedert enkele weken aangekondigd was en de *Machsike Hadass* met deze avond uitpakte op *Shabbos* 13 maart 2004, viel bij de *Kehille* in dovemansoren.

Joodse voedingwinkel gespecialiseerd in producten met overschreden versheidsdatum

Een lezer⁵⁷ laat ons weten, wat vele consumenten reeds hebben waargenomen, dat een joodse neringdoener⁵⁸ zich schijnt te hebben gespecialiseerd in de **heimelijke commercialisering** van kosjere eetwaren, waarvan de uiterlijke houdbaarheidsdatum ruimschoots overschreden is.

Ofschoon dit gans het jaar door gebeurt en de winkel op dat punt reeds een stevige reputatie heeft opgebouwd, hebben speciaal met Poerim talrijke stadsgenoten korfjes ontvangen met (o.a.) chocolade en druivensappen met vervallen versheidsdatum.

Wij willen hopen dat de uitbater(s) van deze winkel tijdig zullen inzien dat dit niet

⁵⁷ Naam bekend bij de redactie.

⁵⁸ Naam bekend bij de redactie.

kan en dat zij tot inkeer zullen komen, vooraleer er ongelukken gebeuren en zonder dat klachten hoeven neergelegd te worden bij de economische of sanitaire inspectie.

Radio Judaica bedrijft censuur

Motti Schnitzer

Deze week (15/03/2004) was ik door **Radio Judaica** uitgenodigd om voor het programma “leures de verités”, een interview af te leggen over de joodse jeugd in Antwerpen en wat er bij hen leeft.

Ik was dan ook zeer verbaasd en geschokt wanneer ik ter plekke, van de programmamakers te horen kreeg dat een interview momenteel onmogelijk was. De reden die ze aanhaalden was, dat er zo'n 15 tal personen gebeld zouden hebben om te melden dat ik **“banden en sympathieën zou hebben met extreem rechts”**.

Ik begrijp dat de programmamakers, die mij niet kennen en die zelf onder strenge toezicht zijn, geen enkele risico wensen te nemen.

Wat ik echter onaanvaardbaar vind, is het feit dat er mensen zijn die achter mijn rug **lasterlijke, valse en ongegronde geruchten** verspreiden met als enig doel mij zwart te maken en mij zo monddood te maken.

Het is nu al de tweede keer in één maand tijd dat ik openlijk met dergelijke beschuldiging te kampen krijg. Zelfs na mijn eerste recht van antwoord, insinueerde de heer **Van Minnebruggen** dat ik banden zou hebben gehad met het **Vlaams Blok**: zo schreef hij in *Forum* nummer 45 **“Het doet me plezier dat Motti Schnitzer duidelijk afstand heeft genomen van een samenwerking met het Vlaams Blok en/of leden van die partij.”**

Het feit dat ik volgens hem afstand zou hebben genomen betekend dat ik in het verleden wel banden had met het Vlaams Blok.

Zoals U, **Mter Rosenberg**, vorige week aanhaalde, bedacht Nazi-minister van Rijkspropaganda **Joseph Goebbels** dat **“als de leugen maar vaak genoeg herhaald werd, in alle toonaarden en met alle middelen, nam de ‘massa’ die leugen op den duur wel voor waar aan”**. (*Forum* nr 48)

Om deze reden wil ik langs deze weg nogmaals benadrukken dat ik **nooit sympathie laat staan banden heb gehad met extreem rechts of het Vlaams Blok**. Ikzelf ben nooit lid geweest van welke politieke partij dan ook, heb nog nooit politieke manifestaties bijgewoond laat staan manifestaties van het Blok. Ik heb nooit voor het Blok gestemd laat staan dat ik mensen zou hebben aangeraden voor het Blok te stemmen of voor het Blok propaganda zou hebben gevoerd.

Deze keer heeft het er alle schijn van dat de **leugenachtige beschuldigingen** afkomstig zijn van leden (lid?) van onze Gemeenschap. Als zoon van een Shoah overlevende, doet het me bijzonder veel pijn dat men mij voor fascist uitmaakt. Het is niet omdat ik in het verleden soms **politiek incorrecte (?) stellingen** heb genomen (vooral **anti -VLD stellingen**) dat men het recht heeft mij al in het “extreem - rechtse hoekje” te duwen. Deze mensen moeten weten dat men mij met dergelijke intimidaties niet monddood zal maken. Zij moeten ook beseffen dat ze met dergelijke insinuaties ook mijn professionele carrière beschadigen. Dergelijke acties stemmen, volgens mij, dan ook totaal niet met de Joodse waarden en moraal overeen.

Ik verwacht niet dat deze mensen zich nu plots gaan verontschuldigen. Het enige wat

ik hoop/verwacht is dat zij vandaag nog met deze lastercampagne stoppen.

Motti Schnitzer

Gerommel in de Jeshiva in Wilrijk

Het rommelt in de *Jeshive* (= talmudhogeschool) in Wilrijk sedert het Bestuur de *Rosh Jeshiva* (= Hoofd van de *Jeshive*) **Rabbi Joshua Shimon Attik** de laan werd uitgestuurd en deze weigert de plaats te ruimen.

Na het ontslag van **Rabbin J. Treger**, bleef deze laatste echter de titel *Rosh Jeshive* dragen en durfde het Bestuur het niet aan om een plaatsvervanger aan te duiden, zolang Rav Treger, dé *Rosh Jeshive* in de stad woonde en, vooral zoland **Opperrabbin Ch. Kreiswirth** in leven was.

Tot op het ogenblik dat **Elie Aftergut** op een dag de *Jeshive*-studenten toesprak en meldde dat zij voortaan Rabbi J.S. Attik als de *Rosh Jeshive* moesten beschouwen en als dusdanig aanspreken. Hierbij werd **Rabbin E. Freifeld**, die op een **enorme anciënniteit en ervaring** kan bogen, gepasseerd...

Er werd een **Satmar-mashgiach** aangenomen, **Rabbin Azriël Green**, die aanvankelijk als een marionet van Attik fungeerde, totdat het bestuur hem "autonomie" verschafte, wat in het verkeerde keelgat schoot van Attik.

Immers was gebleken dat Rabbin Attik niet over de nodige autoriteit beschikte om orde en discipline te doen heersen. Hij beweert dan weer dat zijn succes af te meten is aan het feit dat bij zijn aantreden er amper 80 studenten waren, terwijl er nu 170 zijn.

Uiteindelijk besloot het Bestuur de *Rosh Jeshive* aan de dijk te zetten, maar deze laatste heeft laten weten dat hij niet van plan is vrijwillig te vertrekken. Inmiddels heeft Rabbin J.S. Attik het Bestuur van de *Jeshive* voor een *Din Toïre* gedaagd bij het Rabbinaat van **Machsike Hadass**. Dat laatste heeft reeds een **Rabbinale injunctie** (= צו מניעה) uitgevaardigd, die gebiedt geen stappen te zetten voor het ontslag zolang het Rabbinaat geen uitspraak velt.

Bovendien bemoeien de studenten zich ook met het geschil en voorstanders van Rabbin E. Freifeld hebben op Poerim een vlugschrift (= פאשקעוויל) verspreid tegen Rav J.S. Attik.

Het bestuur loopt nu reeds met het plan rond om dan toch (eindelijk) Rav E. Freifeld te benoemen als *Rosh Jeshive*, doch samen met ... Elie Aftergut, wellicht als een soort עומד על גבו (= oppasser). Wordt vervolgd.

Machsike Hadass buigt: Kosjere huwelijksfeesten mogen (weer) buiten de stad

Verleden week vond een huwelijksfeest plaats in een **kasteel in Schilde** en de feestaanneming werd verzorgd door **Traiteur Dresdner** van *Machsike Hadass*.

De *Kehille* had in het verleden dergelijke feesten *extra muros* verboden.

Blijkbaar is het verbod onhoudbaar geworden en is de *Kehille* gezwicht. Voor de "Liefde G-ds" of uit vrees voor "vonken"...

בחצרות קודשיך

מדור שבועי מהנעשה בעולם הרבני והאדמו"רי כפי שמתקף באתרי אינטרנט חרדיים

- ברכה מהרעבע, עצה מהרב
מאת [אבירמה גולן](#) [הארץ 12 במרץ 2004]

המאבק הפנימי בחסידות גור לבש באחרונה גוון אלים. בחסידות נסערים אבל מבטיחים: לא נתפצל. הם יישארו, כנראה, מאוחדים, אבל יוציאו זה לזה את הנשמה

האדמו"ר מגור

בשעת לילה מאוחרת, לפני כשבועיים, הוזעקו בבת אחת מכבי האש, המשטרה והאמבולנסים של הארגון החרדי "הצלה". חסידים נרגשים הודיעו שהבית של האדמו"ר מגור, בין רחוב רשב"ם לרחוב ברסלב בבני ברק, עולה באש. וכאילו לא די בכך, הרי האדמו"ר עצמו, הרב יעקב אלתר, לקה בלבו מרוב אימה וצער ומת, לא עלינו. הניידות, מכוניות הכיבוי והאמבולנסים יצאו למקום זחופים ובהולים. הסירנות זעקו. האורות היבהבו. בחריקת בלמים הם נעצרו מול הבניין הגדול, שכל חלונותיו מסורגים היטב. עורבא פרח, לא עשן ולא אש. האדמו"ר, שיחיה ויאריך ימים, ישן לו שינה מתוקה במיטתו.

שלושה תלמידי ישיבות מירושלים נעצרו בשל התעלול הזה, שאפילו ימים אחדים לפני פורים נראה כמו בדיחה תפלה. מה זה היה להם, לאברכים? מדוע הם כועסים כל כך על רבם, שעל פי המסורת החסידית לא אדם ולא סדר אנושי אינם מפעילים אותו אלא כוח אלוהי, גדול מהחיים, שאסור בשום אופן להתנגד לו? ומי בעצם כועס? כל החסידים?

חלקם?

המשטרה אולי לא התעניינה בכל השאלות האלה, אבל רצתה, בכל זאת, לדעת מה המניע למעשה. אנחנו, אמרו שלושת הצעירים בלי היסוס, חסידים של הרב שאול אלתר, בן-דודו של האדמו"ר, ומשום כך אנחנו כועסים על האדמו"ר. אלא שהרב שאול - ראש ישיבת "שפת אמת" בירושלים ובנו של האדמו"ר הרב פנחס מנחם אלתר (נכדו של ה"אמרי אמת"), שכיהן לפני האדמו"ר הקודם - ניער את חוצנו מן הפרחחים. הוא, אומרים מקורביו, מבקש שלום ורודף שלום, ואין לו כל עניין במאבק נגד הבן-דוד. סתם סיכסכו, וחסל.

נ-ו, ינוד בראשו כל חסיד גור שמכיר קצת את העניינים מקרוב. זה לא בדיוק ככה. נכון, אמנם, ששאול לא מעוניין בסכסוך, ונכון שהוא רוצה שיהיה שקט בחסידות, ונכון שהוא עושה כל מה שביכולתו כדי לתת לאדמו"ר הרגשה שכל הכבוד מונח אצלו, ואצלו בלבד, אבל, נ-ו, איך לומר, לא נעים, מתחת לפני הקרקע יש מאבק. מה זה מאבק, אוהו, חתיכת מאבק. והאמת? ילטיף החסיד מתוך מחשבה עמוקה את זקנו, האמת? שאול לא אשם. ואת כל הנאום הזה יכול לשאת, במלים אלה ממש, חסיד אחר מאותה חסידות עצמה, ופתאום הוא יסיים ב-האמת? הרעבע - כלומר האדמו"ר - הוא בכבודו ובעצמו, לא אשם בכלל.

תיקו? לא ממש. ההבדל בין שני המחנות בחסידות גור דומה - מגדיר בניתוח קר, מפולפל ומרושע מעט ליטאי שמתבונן בה מהצד - להבדל שבין כאב ראש לכאב בטן. מה ההבדל? או. אז כשילד לא רוצה ללכת לחיידר, ואומר לאמא שכואב לו הראש, היא מודדת לו את החום. אם יש חום - הוא נשאר במיטה. אם אין - הוא הולך לחיידר. אבל כאב בטן? מי יכול להוכיח אם יש לילד כאב בטן? זה, אומר הליטאי, ההבדל בין רבנים אצל החסידים, וזה גם ההבדל בין האדמו"ר מבני ברק לבין בן-הדוד מירושלים, וזה גם הבסיס למחלוקת.

הליטאים אוהבים את ההבדל הזה. על חוכמתו, בקיאותו וחרירותו של שאול אין עוררים, הם אומרים. וזה כמו כאב ראש, עניין שניתן למדוד. אבל החסידות, כידוע, נשענת על עניינים רוחניים ומיסטיים, שהליטאים בזים להם מעומק לבם, וכשאומרים על האדמו"ר "בוצינא קדישא" (המאור הקדוש, כינוי חסידי ל"צדיק", בעקבות הכינוי שטבע

חוץ מזה הוא צנוע מאוד. ומנהגי המלכות? והנדל"ן? ולמרות כל אלה הוא ממשיך לקבל מכל משפחה בחסידות 20 שקלים לפחות בכל חודש. צנוע? נו כן, טוב, אבל חוץ מזה הרעבע שלנו הוא איש צנוע מאוד.

לא פלא איפוא שהרב שאול, שתלמידיו מעריצים את חוכמתו, מאיים על האדמו"ר גם בשתיקה. בשנה האחרונה התעוררה בחסידות מבוכה לא קטנה לנוכח המהפכות שמחולל האדמו"ר. כולן נראות כמאבקי כוח נזעמים נגד שאול.

"שום צעד שהוא עושה לא נראה הגיוני", אומר אחד מחסידי שאול המובהקים, "אבל לכל יש הסבר בצל המאבק. ההחלפה של שיטת הלימוד, למשל. אין ספק שהיא מכוונת נגד הלמדנות של שאול". ואכן, קשה להסביר אחרת מדוע האדמו"ר החליט פתאום להחליף את שיטת הלימוד הגוראית, המבוססת על העמקה, חריפות והבנה, ששאול הצטיין בה, בשיטה היובשנית המבוססת על שינון.

העניינים השתלשלו כך: האדמו"ר כיוון את התלמידים המוכשרים, בעזרת הוועדות שהקים, ליישובות "שלו". שאול נשאר עם הבינוניים. אבל גם הם הצליחו, והביקוש ליישיבה שהוא עומד בראשה גבר. ואז האדמו"ר שינה את השיטה. "אוי, איך שהליטאים חגגו על זה", נאנח החסיד. "התלמידים שלנו בולעים גמרא ורש"י כמו תוכים, שישה דפים בשבוע, 30 בחודש, ואנחנו מאבדים את המקום המכובד שהיה לנו. אז מה יצא מזה? שאול, שנחסם, יורד לבני ברק ונותן שם שיעור ביישיבת 'יוצאי חברון'. נו, הנה הליטאים אימצו ראש ישיבה שלנו, כי אין לו מקום אצלנו. זה לא מגוחך?"

עניין קשה לא פחות קשור בשידוכים. שאול נאלץ לשדך את בנו אהובו, שחסידי טוענים (כמובן) שהוא עילוי, לצעירה מחסידות אחרת. פשרה מכאיבה, והכל כדי שהשידוך שלו לא ייחשב מוצלח יותר מהשידוך של הרעבע.

הרב שאול בולע את העלבונות ושותק. אחד מחסידי דיבר אתו השבוע ושאל אותו אם הוא מתרגז. שאול, הצבר הירושלמי המעורה היטב בחיים, ענה לו: "אין מצב". "הוא צודק", אומר חסידו. "בגור לא היה ולא יהיה פילוג לעולם, והיא לא תמיד עברה מאב לבן. היתה אפילו תקופה, כשלא היה יורש, שהחצר כולה גלתה לחצר אלכסנדר. אז שש שנים החסידים הלכו לרבי מאלכסנדר, עד שהיורש הגיע לבגרות. תמיד נתנו את ההנהגה למי שמתאים. והרעבע, עם כל

ספר הזהר על ר' שמעון בר יוחאי), הם לא מתלהבים. הצרה היא, אומר הליטאי, שגם בתוך גור יש לא מעט אנשים שאמנם מחשיבים את ברכתו של הרעבע, אבל כשהם רוצים לקבל עצה, או לשמוע חוות דעת מלומדת באמת, הם מעדיפים לעלות לירושלים, אל הרב שאול.

כל זה לא היה נורא כל כך, אומר הליטאי, אלמלא קנאת האדמו"ר, שרואה את ההערכה הגוברת אל בן-דודו ומפעם לפעם אווזת בו פרנויה, והוא בטוח ששאול רוצה לקחת ממנו את המלוכה ופועל באופן נמהר כדי להפגין את כוחו כי רב. למשל בפרשת בני ברק, כשדחף מועמד שרוב הסיעות החרדיות לא מקבלות את מרותו (ש"ס שוקלת עתה לפרוש מהקואליציה הרחבה בעיר). וגם זה לא היה נורא כל כך, אלמלא היו מקורבי האדמו"ר - ובראשם הקבלן **צבי ביאליסטוצקי**, ובעקבותיו גם הגבאי **מאיר גלזמן** - מסתבכים בפרשות כלכליות מפוקפקות.

ביאליסטוצקי כבר נחקר בענייני כספים שהוא חייב, ולפני שבועות אחדים באו אליו בעלי חוב, או מי שהם מטעמם, והתקוטטו אתו בפרהסיה בחתונה, ואפילו גזזו את קצה זקנו. רק קצת. שייבהל, מספר הליטאי. ולגלזמן עיקל הבנק את הדירה. כן, יש לו צרות, לאדמו"ר, מודים בגור. אצלנו, אומר אחד החסידים הנחשב מעריץ גלוי של הרב שאול, כבר יודעים: כשהרעבע נוסע פתאום לערד לנוח בדירת הנופש שלו, סימן שמהו לא בסדר.

ומסתבר שהרעבע נוסע בזמן האחרון די הרבה לערד. חסיד גור אחר, שמתעקש - כמו רוב אנשי גור שממלאים פיהם מים בעניין המאבק, או לכל היותר אומרים שהכל בסדר - לגונן על הרעבע, מצליח למרות הכל לסנן איזה דבר ביקורת בין השיטין. הרעבע נופש הרבה, הוא אומר, אבל זה רק מפני שהוא עובד קשה למען אלפי המשפחות של חסידיו. בחודשים האחרונים הוא נקט כמה צעדי חיסכון מרשימים: החליט שהחתונות יתקיימו ביום שישי אחר הצהריים והסעודות בערב שבת בבית, כמו פעם, כדי להפסיק את הבזבזנות של ה"שבע ברכות" שמרוששת את ההורים. הוא גם הורה ל-2,200 תלמידי הישיבות של גור להחזיר מיד את הטלפונים הסלולריים שלהם, כי מי שיש לו כסף לדבר בסלולרי לא צריך תמיכה, ובכלל הרעבע הוא איש צנוע מאוד.

צנוע? בבית של השלוש קומות בכני ברק ובטירה המבוצרת בירושלים? והמכונית המפוארת לו ולכל בניו? והחתונות האדירות? נו כן, אומר החסיד, אבל

שלא לאכול מינים כגון אלו, שאין לנו עליהם מסורת, ולכן התנגד בתקיפות להבאת בהמות אלו לארץ ישראל". בקריאה עליה חתומים שלושה רבנים מבאי ביתו של הגרי"ש אלישיב, נקבע במפורש כי אין לאכול מבשר השבו, עד אשר הרבנים יחליטו בענינו. "ולגבי אלו שכבר נשחטו, נתברר על ידי מומחים שבארגנטינה ובאורגוואי רוב הבהמות אין עליהן שינוי, ורובן של אלו אין עליהן חשש הכלאה, ולכן הבשר שנשחט שם מותר לכתחילה".

יש לציין, כי הקביעה של הגרי"ש אלישיב לא אסרה את כל הבשר שמקורו במדינות דרום אמריקה. במדינות שרוב השחיטה שבהם היא מבקר של שבו, אין לאכול את הבשר שמוצאו במדינות אלו. אולם, מדינות כארגנטינה ואורגוואי, שרוב הבשר שלהם הוא לא מזן שבו וללא הכלאה איתו, הולכים על-פי הרוב והבשר מותר.

מדינות דרום אמריקה, אורגוואי, ארגנטינה וברזיל משמשות מקור עיקרי לייבוא בשר בקר כשר לישראל. כל כשרויות המהדרין בישראל שוחטות שם בשר למהדרין מזה שנים רבות ללא עוררין. לכן, הקריאה שיצאה מבית מדרשו של הגרי"ש אלישיב עוררה הדים קשים כל-כך.

מעט שהוטלה "הפצצה" ביום חמישי שעבר, הנושא מעסיק בעיקר את עסקני ופקידי מערכות הכשרות למהדרין, ומעט פחות את הצרכן החרדי. עוד לא יבשה הדיו על קריאת הרבנים, וביום שישי, למחרת הפרסום, כבר התפרסמו מודעות בעיתונים החרדיים מטעם גורמי כשרות ובדצ"ים למיניהם, שהדבר לא חל על השחיטה שלהם. אחת המודעות היתה בחתימתו של רב-פוסק חשוב, שבספר הלכתי שפירסם בנושא השחיטה לחו"ל, התפאר בכך שהוא מקפיד לשחוט אך ורק מזן השבו...

גורמים המעורים בג'ונגל הכשרות בישראל, הביעו תמיהה רבה בדבר העיתוי של הטלת הפצצה. אלה טענו, שהעיתוי נבחר בהקפדה רבה. בקרב הציבור הליטאי בישראל אירע לאחרונה משבר באשר למערכת הכשרות העצמאית "שארית ישראל", שהוקמה בברכתו של הגרא"מ שך זצ"ל. "שארית ישראל" התפלגה, למעשה, כאשר הגאון הרב מרדכי גרוס, מי שהיה ממניחי היסוד של שארית ישראל ומומחה בתחום הכשרות, הקים מערכת כשרות עצמאית, מנותקת משארית ישראל, ובין השאר העניק הכשר לבשר הנשחט בדרום אמריקה. הבשר מיובא ארצה בשם המותג "בשר מלכים" ונמכר

הבעיות, הוא מתאים. בכל אופן, הוא הרעבע, אז הוא מתאים".

בסביבתו הקרובה של שאול יש צעירים נלהבים שחושבים אחרת. אולי עד עכשיו זה לא קרה, הם אומרים בינם לבין עצמם, אבל תמיד יש פעם ראשונה. אם הרב שלנו יחליט להבעיר גפרור, תתלקח מדורה. ואם הוא ירצה לפתוח חצר משלו, בתוך שנה יש לו 2,000 חסידים, לא פחות. הנה כך עומדת, ולא בפעם הראשונה, שאלת המנהיגות בחסידות בפני בעיה: ממה נובעת סמכותו של המנהיג - מהמסורת או מהאישיות. ומה חזק ממה?

מקורבי האדמו"ר אמרו שלשום כי הרב הוא אדם קדוש שאיננו מעוניין במאבקי כוח ו-15 אלף חסידיו מאוחדים סביבו, חוץ מכמה יוצאי דופן שיש בכל ציבור.

אולי הסיפור הקטן הזה ימחיש עד כמה הפילוג לא נחוץ בגור, ועד כמה הגוראים מאמינים שמה שצריך להיות הוא שיהיה. באירוע חגיגי שהיה לפני ימים אחדים בירושלים, מספרים חסידי שאול, ניגש מישהו מהמקורבים לאמו של שאול ושאל אותה איך היא מתייחסת למאבקי הכוח. הרבנית, מספרים החסידים, הביטה בשואלים בחיוך שליו. "מה יש לנו להיעלב?" היא אמרה. "הכל שלנו". אם משתדלים מאוד, אפשר לשמוע בתשובה הזאת צליל של הרגעה, המגדירה היטב את הסדר הפנימי של שושלת אדמו"רי גור: אם לא עכשיו - בעוד שנים. אם לא הבן הזה - נכד אחר. בינתיים הם יוציאו זה לזה את הנשמה.

בארצנו הקודשה

מדור שבועי מהנעשה בארה"ק
עורך אריה פרנקל

מלחמת השוורים על גב הציבור

לפני שבוע הטיל השבועון החרדי "משפחה" פצצה לחלל עולמו של הציבור שומר הכשרות. בשמו של פוסק הדור הגרי"ש אלישיב נאמר, כי בהסתמך על הכרעתו של החזון אי"ש זצ"ל, אין לאכול בשר בהמה מזן השבו - זן הבהמות המצוי ביותר בדרום אמריקה. "בשעתו, נאמר בכרוז, הכריע מרן החזון איש לגבי בהמות מזן שבו...

במחיר אטרקטיבי מאוד. מסע הפרסום האגרסיבי ל"בשר מלכים", מקובלותו של ההכשר של הגר"מ גרוס – כל אלה הלחיצו מאוד גורמים מתחרים הן בעולם הכשרות והן בעולם העסקים. ההכשר של הגר"מ גרוס, מפאת מעמדו המיוחד, תפס תאוצה והעמיד בצל את הכשר "שארית ישראל". המאבק הפנימי הזה בתוך הציבור הליטאי הטריד את מנוחתם של קבוצת עסקנים זוטרים, שגייסו לשורותיהם מלחכי-פינכה למיניהם.. אלה החליטו ל"שלוף" תשובה נושנה של החזו"א וכך להכות את ה"אוייב".

אינני וטרינר וגם לא "פוסק" בעניני זיהוי בהמות, לכן ביקשתי ללמוד את הנושא עם פוסק ידוע, מומחה בעניני בהמות, צנוע ונחבא אל הכלים, ללא "חיילים" ו"חצר" מסביב. מפיו למדתי, שאכן לפני שנים רבות פנה הרב הרצוג זצ"ל, אז הרב הראשי לישראל, וביקש את חוות דעתו ההלכתית של החזו"א בדבר "הבקר המובא מהודו ששמו זבו משונה קצת מבהמות שלנו המצויות באירופה, וזהו השינוי גופן

קצת יותר גדול, הקרניים קצת יותר גדולות והשינוי העיקרי הוא – שיש סמוך לצווארון חטורת שגבהה עשרים סנטימטר וממנה יוצאות למעלה שערות זקופות".

כל המצוי והמכיר מקרוב בטיב זני וסוגי הבהמות מעיד, כי הזן אליו התכוון החזון איש זצ"ל כלל אינו דומה לזן ה"שבו", שהוא הזן הנפוץ היום. כהוכחה לדבריהם מוצגים מכתביהם של רבנים ידועים ומקובלים בברזיל המעידים, כי בברזיל ישנה מסורת של שנים רבות בדבר כשרותו של זן השבו ומסורת אכילתו.

כך או כך, עתה משהוטלה הפצצה יהיו חייבים רבני ישראל המתמחים בנושא הכשרות, להעזר במומחים עולמיים בתחום זני הבהמות ובהתאם לכך להתיר את המותר ולאסור את האסור.

FILM RUBRIEK	
Dr. Henri Jakubowicz	
<p>“THE PASSION” VAN MEL GIBSON IN AMERIKAANSE BIOSCOPEN</p> <p>KRONIEK VAN EEN AANGEKONDIGD SCHANDAAL (DEEL II)</p>	
<p>Na verleden week de vorm, volgt thans een bespreking van de inhoud van “The Passion of the Christ”.</p> <p>Op het grote scherm verschijnt als inleiding een vers ontleend aan het... Oude Testament: “Hij heeft onze krankheden op zich genomen, en onze smarten heeft Hij gedragen” (Jesaja 53:4). Lang hoeft een joodse toeschouwer dus niet te wachten om onthutst te raken. Zoals in brede kringen gevreesd, wijkt het verhaal af van de gebruikelijke historische versie over de dood van Jezus. Een hoofdfiguur als Pontius Pilatus, de Romeinse landvoogd</p>	<p>over Judea, krijgt een bijkomstige rol toebedeeld, hij wordt afgeschilderd als een twijfelaar, een manipuleerbare zwakkeling, die in zijn oordeel gestuurd wordt door de joodse priesters (verkeerdelijk bestempeld als Phariseeërs, in plaats van Saduceeërs), met aan hun hoofd de Hoge Priester Kaïfe, de eigenlijke organisator en beslisser als het ware. Hij is het die in de film de beloning van 30 zilverlingen overhandigt aan de verrader Judas, hij is het ook die samen met joodse handlangers Jezus tot bij Pilatus meesleurt. De zin die Jezus daarop tegenover Pilatus uitspreekt laat weinig aan duidelijkheid over: “Hij die me aan u</p>
<p>FORUM nr. 49 - 18 maart 2004 – pagina 25/36</p>	

aangaf draagt de grotere zonde". Deze versie over de centrale rol gespeeld door de joden in de terdoodveroordeling van Jezus valt niet te rijmen met de bronnen die aangeven dat het opperste joods gerechtshof (Sanhedrin) bijna een halve eeuw tevoren de veroordeling tot effectieve doodstraf had afgeschaft (Babyloniaanse talmoed, Sanhedrin 41a), en dat deze Sanhedrin nooit 's nachts bijeenkwam.

Het al te gortige passage waarin joden het kruis van Jezus ineenknutselen werd naar verhoor op het laatste ogenblik, onder druk, wijselijk weggelaten uit de definitieve montage. Vanzelfsprekend maakte de kruisiging immers nooit deel uit van de joodse rechtspraak, maar Gibson liet zich leiden door de visioenen van de Duitse Anne-Catherine Emmerich, een mystische figuur uit de 18e-19e eeuw, wiens geschriften uitgebuit werden door de nazi-propaganda. Of een andere verzonden scène, deze waar Jezus van een brug wordt geduwd door boze joden, wél behouden bleef is onduidelijk. In tegenstelling tot andersluidende berichten werd de passage met de woorden "Zijn bloed kome over ons, en over onze kinderen" (Mattheüs 27:25), een zin die het christelijke antisemitisme zolang voedde, niet verwijderd. De enige concessie van Gibson is het weglaten van de ondertiteling op dat ogenblik, waardoor die zwaar beladen woorden hier en daar onopgemerkt voorbijgaan. De dialogen verlopen immers uitsluitend in het Latijn en het Aramees, de talen die de protagonisten toen spraken. Het verwijt aan de film, als zouden de Romeinen toen Grieks en niet Latijns gesproken hebben, is onterecht. De voertaal van het Romeinse volk was wel degelijk Latijn, het Grieks werd alleen in hogere sferen gehanteerd. De aanmerkingen over het bijwijlen onnauwkeurige Latijn en over de misschien verkeerd gekozen soort Aramees (deze taal kende diverse varianten in tijd en plaats) lijken wél gefundeerd.

Als geheel komt het joodse volk in de film als bloeddorstig over, met als zeldzame "goede joodse" figuren... Maria, vertolkt door Maia Morgenstern. Deze Roemeens-joodse actrice, dochter van overlevenden van de shoa, die in haar jongere jaren rollen speelde in het Jiddisch, was toen in Boekarest zelf het voorwerp van antisemitische uitlatingen. Zij verdedigt de film met hand en tand, en pleit hem en Gibson vrij van elk anti-joods teken. Cinefielen zullen Monica Bellucci herkennen in de rol van Maria Magdalena.

Prominente figuren uit verschillende horizons (katholieke en joodse leiders, geestelijken en groeperingen, de Italiaanse regisseur Franco Zeffirelli, zelf maker van een film over Jezus,...) uitten hun bezorgdheid en verontrusting over de uiterst nefaste indruk achtergelaten door "The Passion", niet zozeer de gewelddadige scènes, helaas alledaagse kost in de filmwereld, maar de expliciete vingerwijzing naar de joden als hoofdschuldigen in de dood van Jezus, een opvatting die de Katholieke Kerk veertig jaar geleden in alle duidelijkheid afwees. De Israëliische opperrabbin Metzger verzocht de paus (die ook de film zag) om openlijk en met klem die officiële stelling te herhalen. Deze ware welkom, temeer daar uit een opiniepeiling blijkt dat een kwart van de Amerikanen de joden verantwoordelijk acht voor de dood van Jezus.

Israëliische parlementsleden eisen een verbod op de vertoning van de film in Israël, maar de minister van Justitie vindt censuur, en dus bijkomende publiciteit voor de film, ongepast. Hij ligt hierin op dezelfde lijn als gematigde joodse figuren en organisaties in de VS, die de leiders van de Anti Defamation League en van het Simon Wiesenthal Center nu verwijten een te hoge en te agressieve toon opgezet te hebben, met een averechts effect, getuige

de toeloop naar de film (reeds 260 miljoen toeschouwer, op weg om het record van "Titanic" te breken).

In sommige landen van Europa (Frankrijk, Italië, Spanje) komt de film binnenkort in roulatie, zelfs vroeger dan de geplande datum van begin april (sinds 18 maart op het scherm in Duitsland). Het bericht dat de grote Franse verdelers (Gaumont, Pathé, MK2) de film links zouden laten liggen onder druk van een joodse lobby (dezelfde die de optredens van de humorist Dieudonné saboteert?) wordt tegengesproken door een verontwaardigde Marin Karmitz, de (joodse) voorzitter van MK2, die insinueert dat de Amerikaanse producent deze onwaarheid lanceerde om publiciteitsredenen. Andere Franse productiehuisen zoals Europa van Luc Besson en het kleinere Eurozoom toonden trouwens vrij vroeg belangstelling. De eventuele terughoudendheid zou verband houden met de vrees voor ongeregelheden, zoals bommeldingen die

in de tijd de vertoningen verstoorden van "The last Tentation of Christ", de controversiële film van Martin Scorsese. Uiteindelijk werden de rechten voor Frankrijk verworven door Tarak Ben Ammar, een producent en zakenman van Tunesische afkomst. Hij definieert zich als een "moslim die in Jezus gelooft". Gezien het commerciële succes zal "The Passion" reeds op 31 maart te bekijken zijn in Frankrijk, en dit in meer dan 500 zalen. In België wordt de film een week later verwacht, op 7 april.

Laatste nieuwtje, niet het minst verbazende: Mel Gibson wil nu de opstand van de Maccabeeërs verfilmen, een historische heldendaad waarvoor hij grote bewondering koestert. Commentaar van Abe Foxman, voorzitter van de Anti Defamation League: "Dank u, maar neen dank u".

Culinair Nieuws

door Vivi Salamon

Zalm met Citroenboter in Bladerdeeg

650 g zalmfilet
70 g zachte boter of margarine
1 eetlepel citroensap
2 eetlepels gehakte peterselie
300 g bladerdeeg
1 ei, losgeklopt

Kruid de zalm goed met zout en peper. Meng de boter met het citroensap en de peterselie. Rol het deeg uit tot een rechthoek, iets langer dan het zalmfilet en iets meer dan twee keer zo breed. Leg de vis erop en bestrijk met de citroenboter. Vouw het

deeg erover, druk de randen goed aan, tot u een mooi pakje zonder gaten verkrijgt. Plaats op een lichtjes ingevette bakplaat, bestrijk met het ei en snijd het deeg van boven drie keer lichtjes in. Bak 25-30 minuten op 200°.

59 לשון הרע ורכילות חרדיים

Nobody Believes Him

“(...) Sharon pushed for this deal, say critics, not because he wanted to free an imprisoned Jew, but because he reportedly had business connections with Tannenbaum’s father-in-law and he felt obliged to help out an old friend. (...)”

Since so much of the reportage surrounding Elchanan Tannenbaum borders on *lashon hara* and *rechilus*, we will not be repeating those stories” [Hamodia]⁶⁰

Commentaar: deze tekst houdt zowel kwaadsprekerij (לשון הרע) als roddel (רכילות) in. De krant zegt het zelfs [een variante op de גערעד אין שבת גערעד].

⁵⁹ Deze rubriek is er voor zij die aan de ene kant constant *Forum* de les spellen met betrekking tot kwaadsprekerij, alsof ons blad een roddelblad was, en aan de andere kant blind blijven voor kwaadsprekerij in andere *chareidi* persorganen. Nog dit: het kwaadsprekerijverbod beperkt zich niet alleen tot roddels over *chareidi* joden. Kwaadspreken over niet-vrome joden valt evenzeer onder dit verbod....

⁶⁰ 12 maart 2004, p. B3.

VRIJE TRIBUNE

HIER KAN VOLGENDE WEEK UW MENING STAAN: U HOEFT ZE MAAR AAN HET PAPIER EN AAN ONS TOE TE VERTROUWEN

DE COLLABORATIE VAN DE POLITIE BIJ DE ARRESTATIE VAN DE ANTWERPSE JODEN GEDURENDE DE DUITSE BEZETTING VAN BELGIE (1940-1944) – Deel II

door **Sylvain Brachfeld**⁶¹
Onderzoeksinstituut voor het
Belgische Jodendom

De bevoegdheden van de burgemeester, de politiechef en de procureur des konings en hun verantwoordelijkheid bij de

⁶¹ Antwerps journalist en auteur van verschillende boeken. Voormalig medewerker bij Volksgazet, het Agentschap Belga, de Grote Nederlandse Larousse Encyclopedie, De Nieuwe Gazet (1982-1993), het Belgisch Israelitisch Weekblad (1974-2000); het tijdschrift De Centrale van Antwerpen (sinds 1994). Lid van het Centraal Israëlitisch Consistorie van België (1972-1974), stichter van het 'Onderzoeksinstituut voor het Belgische Jodendom (1987), stichter-directeur van het Antwerps Joods Historisch Archief -AJHA, voormalig lid van de Commissie voor de erkenning der Rechtvaardigen van Yad Vashem (1990-1999), stichter en coördinator van de Vereniging van de Ondergedoken Kinderen uit België in Israël' (1991-2001), stichter en erevoorzitter van de Vereniging van Afkomstigen uit België in Israël. Woont in Israël.

collaboratie van de gemeentepolitie bij de arrestatie van Joden.

In zijn boek getiteld "*Vier jaar burgemeester van Antwerpen*"⁶² dat hij in 1946 gepubliceerd heeft, schreef Leon Delwaide:

"In de avond van 27 Augustus 1941 was n.l. de politie van zekere wijken te Antwerpen en in de randgemeenten, onder bedreiging, door de Gestapo opgeëischt geworden om, zoogenaamd als bestraffing voor begane onbescheidenheden, tot de aanhouding van Joden over te gaan. Noch de Hoofdcommissaris van Politie, noch ik zelf werden hiervan op de hoogte gebracht. Ik bevond mij trouwens buiten Antwerpen toen het feit gebeurde. Wanneer ik het, den volgenden dag, bij mijne aankomst ten stadhuize, door een verslag van den Hoofdcommissaris vernam, heb ik mij onmiddellijk naar de Feldkommandantur begeven om tegen het onrechtmatig en willekeurig optreden der Gestapo protest aan te tekenen. De Feldkommandantur beweerde het gebeuren niet te kennen. De chef der Gestapo werd bijgeroepen, tenslotte, kreeg ik de verbintenis dat de politie voor het aanhouden van Joden niet meer zou worden opgeëischt. Deze verbintenis werd gehouden, nadat ik eveneens bij den Secretaris Generaal van Binnenlandsche Zaken tegen het voorval geprotesteerd en zijn bemiddeling had

⁶² Delwaide Leo: "*Vier jaar burgemeester van Antwerpen*", De Vlijt, Antwerpen 1946, blz. 32.

ingeroepen om eene herhaling ervan te voorkomen".

Deze "uitleg" van burgemeester Delwaide geeft geen antwoord op de vraag hoe het komt dat Antwerpse politieagenten, die onder zijn verantwoordelijkheid stond, werden ingezet om de Joden te begeleiden die naar Limburg werden verbannen, zij die opgeroepen werden voor de dwangarbeid in het Noorden van Frankrijk naar de treinen brachten, en deelgenomen hebben aan de voorafgaande razzia's zoals die van 15 augustus, of de mislukte actie van 27 augustus waarover hij geen woord rept.

Toen ik mijn studie over de hulp aan de Joden in België schreef in de originele Nederlandstalige versie⁶³ heb ik een brief gestuurd aan zijn zoon, baron Leo Delwaide Jr. schepen van de Antwerpse, om hem hierover uitleg te vragen⁶⁴, doch er kwam nooit een antwoord.

Het lijkt geen twijfel dat de Antwerpse Joden, de dood ingejaagd na hun arrestatie door de lokale politie, slachtoffers waren van de medewerking van de ordediensten met de Gestapo: de burgemeester, de hoofdcommissaris, en misschien zelfs zekere commissarissen en adjunct-commissarissen van de wijken. Ook de gouverneur van de provincie Antwerpen⁶⁵ en de Procureur des Konings hadden hun aandeel. Wij hebben al boven gezien dat het mogelijk was om te protesteren, bezwaren te uiten tegen de onwettelijkheid volgens de Belgische wet tegen zulke acties, en te weigeren de Antwerpse politie in dienst te stellen van de Duitse bezetter.

Later heeft de Procureur des Konings Baers besloten dat de politie niet mocht medewerken maar dat was eerst in november 1942 toen de razzia's tegen de Joden al lang

⁶³ *Ze hebben het overleefd*, VUBPress Brussel 1997. Een Hebreeuwse versie onder de naam *Ha-chaim Be-Matana* [Het geschonken leven] werd uitgegeven Hemed-Yedioth Aharonoth, Tel Aviv 2000. De Franse herziene versie *Ils ont survécu*, die veel bijkomende gegevens bevat verscheen in september 2001 te Brussel bij Editions Racine.

⁶⁴ Brief aan Leo Delwaide Jr. verstuurd op 29 mei 1995, en de herinnering aan deze brief. Zie tekst in bijlage.

⁶⁵ Saerens: "De oorlogsregering" van de Provincie Antwerpen Jan Grauls is verantwoordelijk voor de verordening van 10 augustus 1942, die bepaalt dat Joden alleen in de "gesloten afdeling" van het Erasme ziekenhuis mogen verzorgd worden.

achter de rug waren. Delwaide beweert te zijn tussengekomen, maar enkel na de feiten. Waarom heeft hij dit niet voorheen gedaan bij de deportaties naar Limburg, tijdens of zelfs na de eerste en twee reeks aanhoudingen? Waarom liet hij zijn politie het werk doen van de Duitsers. In zijn boek vinden wij alleen melding van een laattijdige protestatie.

Leon Delwaide schrijft dat de Gestapo hem verzekerd heeft dat er geen nieuwe opeisingen zouden zijn van de Antwerpse politie bij de arrestatie van Joden, een verzekering bevestigd door de Secretaris van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Doch in de ochtend van 11 september en tot in de namiddag van de volgende dag, Rosh Hashana, het Joodse Nieuwe Jaar, werden 1.422 mannen, vrouwen en kinderen aangehouden, weer eens met de collaboratie van de Antwerpse politie, alhoewel niet meer op een georganiseerde manier als bij de vorige acties⁶⁶.

Tezelfdertijd hebben agenten 500 oproepingen uitgereikt aan Joden om zich aan te bieden bij de dwangarbeid in het Noorden van Frankrijk. Deze personen vertrokken op 12 september, terwijl verdere persoonlijke aanhoudingen, steeds met behulp van politieagenten, ook na deze datum plaatsvonden.

Op zaterdag 3 oktober 1942, hebben twee agenten van de SD *Sicherheitsdienst*, mijn vader Benjamin Brachfeld gearresteerd. Zij waren vergezeld door vier Antwerpse agenten in uniform en gewapend met sabels. Dus weer een bewijs van de medewerking van de Antwerpse politie bij een Joodse aanhouding, hetgeen de verklaringen van Leon Delwaide tegenspreekt.

Maurice Benedictus, lid van de "Association des Juifs en België" (A.J.B.), die tijdens de oorlog naar Portugal kon vluchten schreef een rapport waarin hij over de Antwerpse oorlogsburgemeester de guerre d'Antwerpen zegt: "*Mijnheer Delwaide, die zijn politie in dienst heeft gesteld van de Gestapo voor razzia's werd bij kardinaal Van Roye geroepen. Na dit gesprek was hij minder bereidwillig om de Duitsers te dienen*"⁶⁷.

⁶⁶ Saerens: p 620-621

⁶⁷ Benedictus: "*Rapport over de activiteiten van het B.J.A.*" 16 februari 1943, in het "Central Archives for the Jewish People" te

Baron Leo Delwaide Jr verklaarde⁶⁸ in een reactie op het boek van Lieven Saerens, dat zijn vader hem even voor zijn dood een kopie getoond heeft van een brief van de maand november 1942, geadresseerd aan de Procureur des Konings, waarin hij schreef: “U hebt deze mensen opgevorderd als officieren van de gerechtelijke politie. U had mij vooraf moeten verwittigen”.

In deze brief waarin de burgemeester, chef van de administratieve politie, zich beklagt bij de procureur, chef van de gerechtelijke politie, wegens het opvorderen van politieagenten van de stad, is er geen enkel protest van zinentwege tegen een abusief inzetten van de politie bij dit soort arrestaties die ingaan tegen de geest van de Belgische wetgeving. Verderop zullen we zien wat deze brief dierdoor Delwaide Junior als bewijs van onschuld van zijn vader naar voren geschoven wordt, werkelijk waard is.

Directieven van de procureur des konings

Wat volgt bewijst eens te meer dat de Antwerpse politie had kunnen weigeren deel te nemen aan de arrestatie van joden.

Op 16 en 18 november heeft Procureur des Konings E. Baers brieven naar de hoofdcommissaris verzonden:

“Mijnheer de Hoofdcommissaris,

In aansluiting bij mijn schrijven van 16 november 1942 nr 55566A en als gevolg aan uw schrijven van 17 november 1942, nr 66-Hoofdcommissariaat, heb ik de eer u te berichten dat ik elke opleiding, elke vatting, elke aanhouding of elke andere welkdanige maatregel ook waardoor iemand van zijne vrijheid beroofd wordt buiten de gevallen door de Belgische wetgeving voorzien, als ene wederrechtelijke aanhouding aanzie die als dusdanig onder de bepalingen valt van het Belgisch Strafwetboek. In afwachting van de beslissing van de Heer Procureur Generaal bij het Hof van Beroep te Brussel, aan wien ik deze aangelegenheid onderwerp hoeft de politie zich te onthouden van hogervermelde aanhoudingen wil ze zich niet blootstellen aan vervolgingen. In geval er bij U door de bezettende Overheid aangedrongen wordt op

Jeruzalem; en in de archieven van Yad Vashem, Jeruzalem, dossier 029/17.

⁶⁸ “Gazet Van Antwerpen”, 18-19 december 1999.

dergelijke aanhoudingen, zal U zich op dit schrijven beroepen.

*De Procureur des Konings (Getekend)
Baers.*

Ik verzoek de h.h. Politiecommissaris onmiddellijk bovenstaande ter kennis te brengen van de leden van hun personeel. Antwerpen den 18n November 1942⁶⁹

Deze brief neemt duidelijk stelling, te weten dat de Belgische wet primeert op de beslissingen van de Duitse bezetter. Er wordt zelfs vermeld dat vervolging kan worden ingesteld tegen degene die zich niet houdt aan deze bepalingen. Maar waar was deze brief toen men de Antwerpse Joden arresteerde? Kreeg de Procureur ineens scrupules? Helemaal niet, vermits deze brief het resultaat schijnt te zijn van reacties op verordeningen van de Duitsers op 6 november, volgens dewelke alle Belgische mannen tussen de achttien en vijftig jaar, en de vrouwen tussen de twintig en de vijfendertig jaar, konden worden opgevorderd om in Duitsland te gaan werken. Vermits de Duitsers beroep deden op de Belgische politie om verzetslieden aan te houden, stroomden protesten vanuit alle Belgische hoeken binnen. Eind oktober beslisten de secretarissen-generaal dat geen enkele politiemacht aan deze verordening mocht meewerken. Op 21 november ging de procureur-generaal Charles Collard zo ver te verklaren dat de politie- of rijkswachtbrigades die meewerken aan de uitvoering van deze verordeningen, die buiten de bevoegdheden van de Belgische autoriteiten vallen, in zware overtreding zijn ten opzichte van de vrijheid van de Belgische burger, en zich aan vervolging blootstellen. Er is een zin in deze richtlijn van de procureur-generaal die in het bijzonder onze aandacht trekt: Wat de gemeentepolitie betreft, “zijn het de burgemeesters-politiechefs, die de nodige instructies dienen te geven in deze materies⁷⁰”. Dit omschrijft duidelijk de verantwoordelijkheid van de burgemeester.

⁶⁹ L. Saerens blz. 625

⁷⁰ Van Doorslaer: “De Belgische politie en magistratuur en het probleem van de ordehandhaving”, p.108; geciteerd door Saerens, nota 1764.

Brief van Delwaide aan de procureur op 24 november.

De volgende brief van Delwaide werd geschreven als reactie op de verordening van procureur Baers.

“Hoewel de politie wanneer zij aanhoudingen verricht, handelt in de uitoefening harer gerechtelijke attributen en deze buiten mijne bevoegdheid vallen, kan ik toch uw brieven niet zonder meer laten voorbijgaan, omdat zij, uitgaande van het hoofd van het plaatselijk Parket en gericht aan de plaatselijke politie, den indruk zouden kunnen verwekken, dat deze in den eerbied voor de nationale wetgeving of in het naleven der onderrichtingen van de hogere overheid tekort zijn gekomen. Een dergelijke indruk zou, inderdaad, volkomen in strijd met de waarheid zijn.

Eerst en vooral, Mijnheer de procureur des konings, moet ik U doen opmerken, dat, hoewel de oorlogstoestanden en de bezetting nu reeds 29 maanden duren en over iedere door de politie gedane aanhouding aan uw Parket verslag werd uitgebracht, vóór uwe brieven van 17 [sic] en 19 [sic] november 1942 nooit enige onderrichting of enige opmerking van U of Uw Parket, van den heer Procureur-Generaal of van zijn Parket, bij de Antwerpse politie is toegekomen⁷¹. Deze is tot nu toe, door hare rechterlijke overheden, totaal aan haar lot overgelaten en hoewel zij, tijdens de laatste 29 maanden, zonder ophouden voor zéér kiese toestanden werd geplaatst, durf ik verklaren dat zij zich steeds volkomen correct gedragen heeft en ook vóór uwe brieven (...) de gedragslijn gevolgd heeft welke haar daarin wordt voorgehouden. Wanneer zij in een paar gevallen van die gedragslijn is afgeweken, dan was dit ofwel ten gevolge van het uitblijven van iedere onderrichting der rechterlijke overheden ofwel ten gevolge van bedreigingen waarvan zij het onderwerp was. Dit is namelijk het geval geweest met de aanhouding van een aantal

⁷¹ Hiermede zien wij duidelijk dat de procureur op de hoogte was van de aanhouding van de Antwerpse Joden door de plaatselijke politie en nooit daarop heeft gereageerd.

Israëlieten in de nacht van 28 op 29 augustus 1942⁷²”.

Delwaide verklaart dat deze aanhoudingen buiten zijn weten zijn gebeurd en dat hij zich verzet zou hebben indien hij in kennis was gesteld, omdat het duidelijk is dat de Belgische politie in dergelijke gevallen niet mag optreden. Maar dat heeft hij niet gedaan bij alle vorige tussenkomsten en medewerkingen van de politie met de Duitsers, behalve na de actie van 28 augustus. Verder lezen wij dat “de Antwerpse politie die bij deze aanhoudingen hun medewerking verleenden, hebben dit echter gedaan onder dwang en bedreiging en zo alleen is hun handelwijze te verklaren. Van dit incident zijt U, zoals ikzelf, de dag nadien door de verslagen van de politie op de hoogte gebracht en ik durf er bijvoegen dat, tengevolge mijner tussenkomst bij de bevoegde overheden, een herhaling van dergelijke incidenten zich niet meer heeft voorgedaan”⁷³. Maar dat strookt niet met de waarheid. (twee woorden door mij onderlijnd.SB).

Voor Leon Delwaide gaat het om een "incident" en de arrestaties van "enkele Israëlieten". Men zou kunnen geloven dat de Antwerpse politie enkel betrokken was bij de razzia van de nacht van 28 op 29 augustus. Welnu, dit op zichzelf is reeds een zwaar misdrijf, te weten medeplichtig te zijn aan de arrestatie van onschuldige burgers, een daad die tegen de Belgische rechtsstaat indruist. Maar de lijst van medewerkingen is lang en we hebben hem gepubliceerd vergezeld van de nodige details. We hebben ook aangetoond dat de bewering van Delwaide, dat door zijn tussenkomst “een herhaling van dergelijke incidenten zich niet meer heeft voorgedaan” in strijd is met de feiten⁷⁴.

Kan men, met al wat hier voorafgaat, nog beweren dat de burgemeester en de procureur van de koning E. Baers niet een deel van de verantwoordelijkheid dragen in de arrestatie van meer dan 2000 Antwerpse Joden?

⁷² En wat met de andere aanhoudingen die voorheen en nadien gebeurd zijn en waarbij – zoals wij gezien hebben – geen bedreigingen waren vanwege de Gestapo?

⁷³ Saerens, blz 627

⁷⁴ Men leest hierover de uitvoerige vaststellingen die Saerens maakt op deze brief (blz. 628)

De ondervraging na de oorlog

Na de oorlog werd Leon Delwaide over zijn handelingen tijdens de bezetting ondervraagd door Louis Clerckx, een vriend uit zijn politieke partij⁷⁵. “Het verhoor had hoofdzakelijk betrekking op de aanhouding van Belgische werkweigerars door de Antwerpse politie maar zowat alle elementen van het verhoor zijn evenzeer van toepassing op de aanhouding van Joden” schrijft Saerens.

“Op 31 oktober 1944 stelde het kabinet van Clerckx een nota op waarin werd ingegaan op Delwaides verklaringen over de verantwoordelijkheid van de rechterlijke macht (de procureur des konings). De nota stipuleerde: Remarque; Comme il s’agissait en l’occurrence de la police d’Anvers, Mr Delwaide en tant que bourgmestre et chef de la police d’Anvers était seul responsable de juger de l’opportunité de défendre à sa police de collaborer avec la police allemande”.

Na het verhoor van 16 december, volgde opnieuw een kabinetsnota, waarin werd gefocust op de ‘verantwoordelijkheid’ van de burgemeester bij opleidingen door de politie. De nota was nu wel bijzonder scherp: *[Er dient niet] onderzocht te worden of het hier plichten van administratieve of rechterlijke politie betreft, maar wel of de burgemeester hetzij rechtstreeks, hetzij onrechtstreeks hulp heeft geboden aan den vijand of zijn politiek heeft gediend (...) Misschien zou de burgemeester kunnen beweren dat zijn tussenkomst tot het verrichten van deze prestaties niet werd ingeroepen en dat hetzij de hoofdpolitiecommissaris, hetzij de procureur daartoe werd opgevorderd. Zulks zou heel zonderling zijn: [het is] weinig aanneembaar dat de bezetter, die niet gans vertrouwd is met de inrichting van ons bestuurlijk apparaat, zich rechtstreeks tot politie of parket zou hebben gewend en niet tot de burgemeester waarmee hij dagelijks handelde.*

Delwaide werd nooit vrijgesproken voor zijn verantwoordelijkheid bij de aanhoudingen van de Joden, aangezien het nooit tot een proces gekomen is. Hij werd

⁷⁵ Dit deel dat wij overnemen uit blz. 629 van het werk van L. Saerens, werd niet uitvoerig gepubliceerd in de Franse en Engelse versie van de brochure.

enkel ondervraagd met betrekking tot de arrestaties van niet-Joodse werkweigerars.

Aangezien Leon Delwaide tijdelijk van zijn burgerlijke rechten was ontzegd, kon hij zich niet kandidaat stellen voor de gemeentelijke verkiezingen van 24 november 1944. Zijn echtgenote kreeg als lijstduwer van de CVP een groot aantal stemmen. De voormalige burgemeester heeft dit als een bewijs gezien dat de Antwerpse bevolking zijn beleid tijdens de oorlog steunde en niet voor een beschuldiging instemde. Drie weken nadien werd het onderzoek zonder gevolg afgesloten en hernam Delwaide zijn politieke activiteiten.

De desinformatie functioneerde gedurende een halve eeuw.

Het merendeel van de Joden geloofden dat Leon Delwaide na de oorlog was vrijgesproken door een rechtbank, voor zijn aandeel in de aanhouding van de Antwerpse Joden. Deze versie van de feiten werd te Antwerpen verspreid en men dacht dat de oorlogsburgemeester onschuldig was en dat de aanhoudingen enkel door de Duitsers werden gedaan, of op hun bevel, en met bedreigingen tegen de politie. Dit werd mij steeds gezegd. Ikzelf heb herhaaldelijk gevraagd dat men een onderzoek zou instellen, maar ik kon de zaak niet persoonlijk behandelen, vooral omdat ik in het buitenland woonde.

De studie en het boek van Lieven Saerens hebben de feiten in een nieuw licht geplaatst. Men ziet dat de desinformatie aangaande de verantwoordelijkheid van Delwaide gedurende lange jaren goed was georganiseerd. Tot op heden wordt deze versie verdedigd in een zekere joodse pers, die het werk van Saerens door alle mogelijke middelen heeft getracht te discrediteren, zonder echter te kunnen bewijzen dat zijn conclusies verkeerd zijn⁷⁶. Lieven Saerens heeft alleen aan de hand van documenten de

⁷⁶ Louis Davids, hoofdredacteur en eigenaar van het *Belgisch Israëlitisch Weekblad* heeft in 1978 de naam van Delwaide voorgesteld aan het “Herdenkingscomité van de Belgische Joden , hun helden en redders”. Vermits deze lijst weinig betrouwbaar is, werden deze namen als bewijs van hulp aan Joden tijdens de Tweede Wereldoorlog volledig verworpen door de Erkenningcommissie der Rechtvaardigen van Yad Vashem. Toen het boek van Saerens verscheen, heeft Davids het aangevochten

feiten naar voren gebracht, zoals ze in deze brochure worden beschreven. Hij heeft persoonlijk geen verantwoordlijken aangeduid, omdat dit niet het doel was van zijn studie.

Toen Leon Delwaide benoemd werd tot voorzitter van de Vriendschapsvereniging Antwerpen-Haifa, kwamen er verschillende protesten uit joodse middens⁷⁷. Maar de Israëli's en de burgemeester Aba Khouchi van Haifa dachten toen alleen aan de commerciële voordelen van deze vereniging en hebben geen rekening gehouden met hetgeen Delwaide tijdens de Shoa gedaan heeft.

Hoofdcommissaris van politie Jozef De Potter was, zoals wij het al geschreven hebben diegene die herhaaldelijk bevel gaf aan de agenten om mee te werken aan de aanhoudingen of tenminste zich te onderwerpen aan de bevelen van de *Sipo-SD*⁷⁸. Dit maakt van hem een van de verantwoordelijken voor de arrestatie van de Antwerpse Joden⁷⁹.

Wanneer de Commissie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers op 28 november 1944 de opheffing van de parlementaire immuniteit van Delwaide besprak wordt in het rapport een verklaring van de Hoofdcommissaris aangehaald waarin hij beweringen van Delwaide bevestigd, dat noch hij, noch de burgemeester op de hoogte werden gesteld van de razzia van 28 augustus, terwijl hij nog voor de actie goed wist dat men politieversterking had aangevraagd voor "bijzondere opdrachten", zoals dit duidelijk

⁷⁷ Ik vernam dit in februari 1988 van Georges Mahler, toenmalig voorzitter van B'nai B'rith te Antwerpen.

⁷⁸ De Potter, op 1 mei 1942 benoemd tot hoofdcommissaris, werd tijdens de nacht van 14 op 15 januari 1944 gearresteerd tezamen met zijn vrouw en zijn zoon Armand. Hij werd zes weken gevangen gehouden, zijn vrouw drie maanden, zijn zoon werd naar Duitsland gedeporteerd en stierf op 10 april 1945 in het kamp Dora. De reden van deze arrestatie is ons niet bekend. Armand De Potter was blijkbaar een weerstander. (Volgens een Wim Geldolf bij de discussie van het boek van Saerens op 14 februari 2001 in de Antwerpse Universiteit (UIA-RUCA). Dit rechtvaardigt geenszins de houding van de hoofdcommissaris tijdens de acties van 1942 tegen de Antwerpse Joden. Jozef De Potter bleef in zijn functies na de oorlog tot 1 februari 1949, datum van zijn pensionering.

⁷⁹ Saerens schrijft in een artikel in de "Auschwitz-Stichting": "bijna niemand van de 2.100 Joden die gedeporteerd werden, dank zij de hulp van de Antwerpse politie, onder de dwangbevelen van de De Potter, (...) heeft de oorlog overleefd (...) Hoe is het mogelijk dat De Potter zulke instructies heeft gegeven indien hij zich niet beschermd wist door hogere instanties?"

naar voren komt uit – het al vermelde – verslag van de Bestendige Wacht⁸⁰.

Conclusies:

De Antwerpse bevolking was blijkbaar – in meerderheid – apathisch ten overstaan van het lot van de Joden. Nochtans zijn er individuele acties geweest om de vervolgdten te redden. Ik kan dit getuigen vermits een vriend van mijn vader, de diamantair Gustave Bonami, erkend als Rechtvaardige, ons heeft helpen vluchten na de arrestatie van mijn vader. Ik zou het getuigenis van Shlomo Hanegbi (Salomon Praport) willen citeren die vertelt: "In 1942 heeft een bevriend politiemann mijn moeder verwittigd dat diezelfde nacht arrestaties zouden plaatsvinden. Mijn moeder heeft enkele kleren in een valies gestopt en we zijn onmiddellijk van Berchem naar Brussel vertrokken waar een blinde nonkel woonde. De politiemann werd naderhand gearresteerd en naar Mauthausen gestuurd"⁸¹. Ik beschik eveneens over het getuigenis van Leo Riesel die verzekert dat zijn moeder door een politieagent werd verwittigd en is kunnen vluchten.

De Joden hebben kunnen rekenen op hulp van een georganiseerd Vlaams Verzet⁸². Zelfs tussen de politiemensen hebben sommige ingegrepen ten gunste van Joden. Er dient op gewezen te worden dat sommige agenten, die aan arrestaties deelgenomen hebben, aanstoot hebben genomen van wat er gebeurde en hun taak met tegenzin volbrachten.

Na de oorlog werd bij de autoriteiten geen enkel initiatief genomen om klaarheid te brengen in de zaak van de verantwoordelijkheid en de medeplichtig aan de arrestatie van Joden, van burgemeester, politiechef en procureur des konings of van de provinciegouverneur.

⁸⁰ Steunend op het rapport van de Bestendige Wacht aangaande de razzia van 28 augustus, dat hij uitvoerig in zijn boek publiceert op blz. 612, schrijft Saerens in zijn artikel voor de "Auschwitz-Stichting": "Ik onderstreep nogmaals: de Hoofdcommissaris werd op voorhand op de hoogte gebracht van de razzia. Meer nog, hij heeft de nodige instructies gegeven voor de inzet van de politie bij de razzia".

⁸¹ Getuigenis in S. Brachfeld: *Ze hebben het overleefd*, Brussel VUBPress 1997 p. 134.

⁸² De belangrijkste is de "Witte Brigade" onder leiding van Colonel Marcel Louette.

We zagen dat het onderzoek van Leon Delwaide geen direct verband had met de razzia's. Hij werd op dit vlak nooit in staat van beschuldiging gesteld.

De procureur heeft een brief verzonden in de maand november 1942 waarin verbod werd uitgevaardigd op collaboratie van de politie bij de aanhouding van Belgische burgers indien ze niet gebeurt volgens de Belgische wetgeving. Indien dit verbod in de maand augustus, was gegeven, hadden honderden Joden zeker aan de razzia's kunnen ontsnappen.

De Hoofdcommissaris werd nooit lastig gevallen hoewel het overduidelijk is dat hij aan de agenten het bevel tot de aanhoudingen heeft gegeven. Hij heeft zijn

carrière in vrede beëindigd tot aan zijn pensioen.

Meer dan tweeduizend Joden werden de dood ingestuurd, niemand werd hierover ondervraagd, niemand werd vervolgd, niemand werd verantwoordelijk bevonden. Men heeft alle schuld aan de Gestapo gegeven, hoewel zij deze razzia's nooit alleen had kunnen verrichten.

Nooit heeft de Antwerpse politie, noch één der burgemeesters van na de oorlog, één verantwoordelijke van het gerecht of van de Belgische regering verontschuldigen aangeboden aan de Joodse bevolking van de stad. ■

מט
בי
היה
שד
שו
שד
בב
הש
כוי
הח

שו
רינ
מנו
במ
שד
בט
פה
הע
והו
הח
מט
הב
1
נמו
מס
בע
נה
בד
כלי

—
לה
צ'
סמ

הוועדה הארצית לטוהר המחנה
בארה"ק
וועד מהדרין בארה"ק
סניף אשרוד

תזכורת חשובה

הגעו להזכיר שוב באופן ברור לנוסעים בקו 450 שנפתח ביחמתו של הרב יעקב ליצמן הי"ו, וכן לנוסעים בקיים 85—350, שאשה שאין לה כרטיסיה (6 ניקובים) שתגיש עוד לפני העליה לאוטובוס לדלת הקדמית ותאמר לנהג האוטובוס "אני מבקשת לקנות כרטיסיה כאן ולעלות מהדלת האחורית" (כהלכה) ובכך לא תצטרך לפרוץ גדר "תקנת העיר" ולעבור בין הגברים

וז"ל השו"ע ע"י קיצור שו"ע סימן ג' סעיף ח'

"וכן לא יניחו האנשים שתלך ביניהם אשה"

כמ"כ יש להעיר לאורחים שאינם מודעים לכך, בחופש, בחו"מ וכ"ו שאין ישיבה באוטובוס של גברים ליד נשים כלל וכלל כפי מכתב של כל הרבנים שליט"א בעידנו בכרוז משותף וכל אחד בנפרד ח"ל "ח"ו לפרוץ גדר בזה".

(החוברת עם מכתבי הרבנים שליט"א חולקה אשתקד בכל תיבות הדואר)

כמוכן שיש להעיר ע"כ אבל רק בדרכי נועם

"ודברי חכמים בנחת נשמעים"

נב.

בימים אלו התקינו בעוד 25 אוטובוסים עירוניים מנקבים בדלת האחורית עבור קווי 85 ו-350, הנהגים בקו 450 קבלו הנחיות בכתב להעביר את המנעב לחלק האחורי של האוטובוס ביציאה מהעיר בכדי שהנוסעות יוכלו לנקב, אנו מקווים שבימים הקרובים יסיימו להתקין מנקבים בדלת האחורית בכל אוטובוס.

Dit is geen parodie uit de rubriek "הם היו אומרים", maar bittere ernst.

SPREUK VAN DE WEEK

"להכריח ישיבה קדושה להרים דגל,
פירושו להרים סמרטוט על הישיבה"

[מתוך ספר "שערי אהרון", הרב אהרון רוטר]